

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME
ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ**

Türkan SAATÇI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

Danışman
Doç. Dr. GÖKHAN KAYILI

KONYA-2024

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Türkan SAATÇI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

Danışman

Doç. Dr. GÖKHAN KAYILI

Bu araştırma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 23202036 proje numarası ile desteklenmiştir.

KONYA-2024

ÖNSÖZ

Okul öncesi dönem günlük yaşam becerilerinin büyük öneme sahip olduğu bir dönemdir. Bu dönemde ki çocukların günlük yaşam becerilerinin mutlaka bir ölçme aracı ile değerlendirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Ancak 4-6 yaş grubu çocuklara yönelik günlük yaşam becerilerini değerlendiren bir ölçme aracı bulunmadığı için yapılacak çalışmalara öncülük etmesi amacıyla bir ölçme aracı geliştirmek istedim.

Eğitim dönemimde ve tez sürecimde desteğini esirgemeyen, bilgisi ve deneyimleriyle yoluma ışık tutan, fikir ve görüşlerime her daim önem veren kıymetli danışmanım sayın Doç. Dr. Gökhan KAYILI başta olmak üzere,

Tez çalışmamı destekleyen Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi Koordinatörlüğüne,

Ölçek geliştirme konusunda beni yüreklendiren, analiz ve tez süreci boyunca ilgi ve desteğini esirgemeyen canım ablam Arş. Gör. Gamze SAATÇİ'ye, veri toplama sürecim de desteğini hiç esirgemeyen abim Uzm. Arkeolog Sinan ÖZCAN'a, sevgileriyle her daim yanımda olan canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
SUMMARY	vi
1.GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Günlük Yaşam Becerileri.....	3
2.1.1. Günlük Yaşam Becerileri Eğitiminin Önemi	5
2.1.2.Öz Bakım Becerileri.....	7
2.1.3. Problem Çözme Becerisi	11
2.1.4.İletişim Becerisi	11
2.1.5. Sosyal Duygusal Beceriler.....	12
2.2.Erken Çocuklukta Günlük Yaşam Becerilerinin Gelişimi	14
2.2.1. Erken Çocuklukta Günlük Yaşam Becerilerinin Gelişimine Etki Eden Faktörler.....	16
2.3. Ölçek Geliştirme	17
2.3.1. Madde Havuzu Oluşturma	17
2.3.2. Geçerlik ve Güvenirlik.....	17
3. GEREÇ VE YÖNTEM	24
3.1.Araştırma Türü	24
3.2.Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	24
3.3.Araştırma Evreni ve Örneklemi	24
3.4.Verilerin Toplanması	24
3.4.1.Veritoplama Araçları	24
3.5.Ölçek Geliştirme Aşamaları.....	25
3.5.1.Madde havuzu aşaması.....	25
3.5.2.Uzman görüşü aşaması.....	25
3.5.3.Ön uygulama / pilot çalışma aşaması.....	25

3.6.Ölçeğin Puanlanması	26
3.7.Verilerin Analizi.....	26
3.8.Araştırmanın Etik Boyutu	26
4.BULGULAR.....	28
4.1. Ölçek Geliştirme Çalışmasına Katılan Çocukların Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	28
4.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliğine İlişkin Bulgular	29
4.2.1. Kapsam Geçerliği.....	29
4.2.2. Yapı Geçerliği.....	32
4.3. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	36
4.3.1.Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Cronbach α Güvenirlik Katsayıları.....	36
4.3.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Analizi.....	37
4.3.3. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Madde-Toplam Puan Analizi	38
4.3.4. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Toplam Ölçek Puanları ile Korelasyonları.....	40
4.3.5. Test-Tekrar Test Güvenilirliği	40
4.3.6. Ölçek Tepki Yanlılığı.....	42
5.TARTIŞMA.....	42
5.1. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmasına Yönelik Sosyodemografik Bulgular	43
5.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliği	43
5.2.1. Kapsam Geçerliği.....	43
5.2.2. Yapı Geçerliği.....	45
5.2.3. %27 Alt - %27 Üst Grup Karşılaştırılması.....	49

5.3. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Güvenirliği	49
5.3.1. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı	49
5.3.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Analizi	50
5.3.3. Test-Tekrar Test Güvenirliği	51
5.3.4. Ölçek Tepki Yanlılığı	52
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	52
6.1. Sonuçlar	52
6.2. Öneriler	53
7. KAYNAKLAR	53
8. EKLER	61
EK-A: Tanıtıcı Özellikler Formu	61
EK-B: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Taslak Formu	62
EK-C: Görüşme Formu	65
EK-D: Kurum İzin Formu	67
EK-E: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu	68
EK-F: Görüşü Alınan Uzmanların Listesi	69
EK-G: Uzman Görüşü Formu	70
EK-H: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Nihai Form	74
EK-İ: Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği Uygulama Yönergesi	75
9. TURNİTİN RAPORU	76

ÖZET

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi

Türkan Saatçi

Danışman: Doç. Dr. Gökhan Kayılı

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ/ KONYA-2024

Araştırmanın temel hedefi, 4-6 yaş arasındaki çocukların günlük yaşam becerilerini ölçmek için bir ölçek geliştirmektir. Bu çalışmada kullanılan metodolojik model, 4-6 yaş grubu çocukların ebeveynlerini içermektedir. Veri toplama süreci iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, 20 kişilik bir örnekleme derinlemesine bireysel görüşmeler yapılarak bu görüşmelerin sonuçlarına dayanarak bir madde havuzu oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise, madde havuzundan oluşturulan 62 madde uzman görüşlerine sunulmuş ve yapılan analizler sonucunda sekiz madde dışlanarak 54 madde ile ölçek oluşturulmuştur. Toplamda, araştırmaya 540 kişi katılmıştır; katılımcıların %50.9'u erkek ve %47.8'i beş yaşındaki çocuklardan oluşmaktadır. Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi sonucunda, toplam varyansın %50.6'sını açıklayan dört faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler; iletişim becerisi, öz bakım becerisi, öz yönetim becerisi ve motor becerisi olarak tanımlanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin uyum indekslerini kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri 0.50 ile 0.84 arasında dağılmıştır. %27 alt - %27 üst grup karşılaştırmaları için yapılan analizlerde; alt grup puan ortalaması 70.78 ± 6.58 , üst grup puan ortalaması 97.47 ± 3.00 ve iki grup arasında t değeri -44.57 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek puan 37 – 105 arasında olup, ölçek toplam puan ortalaması 85.12 ± 10.92 'dir. Ölçeğin toplam cronbach alfa katsayısı 0.84 olup, tepki yanlılığı olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği, çocukların günlük yaşam becerilerini değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir araç olarak tanımlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Günlük Yaşam Becerileri, Ölçek Geliştirme

SUMMARY

REPUBLIC OF TURKEY

SELÇUK UNIVERSITY

HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Development of Daily Living Skills Assessment Scale

Türkan Saatçi

Supervisor: Doç. Dr. Gökhan Kayılı

Department of Child Development

MASTER THESIS / KONYA-2024

The main objective of the study was to develop a scale to measure the daily living skills of children aged 4-6 years. The methodological model used in this study involves parents of children aged 4-6 years. The data collection process was carried out in two stages. In the first stage, in-depth individual interviews were conducted with a sample of 20 people and an item pool was created based on the results of these interviews. In the second stage, 62 items from the item pool were presented to expert opinions and as a result of the analysis, eight items were excluded and the scale was formed with 54 items. In total, 540 people participated in the study; 50.9% of the participants were male and 47.8% were five-year-old children. Exploratory factor analysis of the scale revealed a four-factor structure explaining 50.6% of the total variance. These factors were defined as communication skills, self-care skills, self-management skills and motor skills. The results of confirmatory factor analysis showed that the fit indices of the scale were at an acceptable level. The factor loadings of the scale items were distributed between 0.50 and 0.84. In the analyses performed for 27% lower - 27% upper group comparisons; the mean score of the lower group was 70.78 ± 6.58 , the mean score of the upper group was 97.47 ± 3.00 and the t value between the two groups was -44.57 ($p < 0.001$). The score that can be obtained from the scale is between 37 and 105 and the mean total score of the scale is 85.12 ± 10.92 . The total cronbach alpha coefficient of the scale was 0.84 and it was determined that there was no response bias. In conclusion, the Daily Living Skills Assessment Scale was defined as a valid and reliable tool for assessing children's daily living skills.

Keywords: Child, Daily Living Skills, Scale Development

1.GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO 1997) göre günlük yaşam becerileri çok sayıda beceriyi içermektedir ve bunların tanımları toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu nedenle günlük becerilere yönelik kavramsal bir çerçeve geliştirmek zorlaşmaktadır (Hodge ve ark 2012). Günlük yaşam becerileri, bireyin sosyal ortamlar, okul, ev ve mahalle gibi çeşitli ortamlardaki başarısına katkıda bulunan beceriler olarak tanımlanmaktadır (Danish, 2004). Hanbury'ye göre günlük yaşam becerileri; kişisel farkındalık, iletişim ve kişilerarası ilişkiler, karar verme, empati, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, stres ve duygu yönetimi becerilerini içerir (Hanbury 2008).

Okul öncesi sınıflarında öğretmenler sürekli olarak öğrencilerin bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel yeteneklerini planlar ve değerlendirir. Sınıfta önemli becerilerden biri olan günlük yaşam becerilerinin sınıf ortamında desteklenmesi gerekmektedir. Günlük yaşam becerileri erken çocukluk eğitiminin önemli bir parçasıdır ve bu beceriler çocukların oyunlarına dahil edilerek geliştirilebilir. Günlük yaşam becerilerinin geliştirilmesi söz konusu olduğunda öğretmenler bunu çocukların oyuncak ve oyunlarını günlük yaşam becerileriyle ilişkilendirerek başarabilirler. Küçük çocuklar oyuncak toplamak ve masayı silmek gibi faaliyetlere katılarak hayatlarını organize etmek için ihtiyaç duydukları önemli becerileri geliştirebilirler. Tüm yaşam becerileri doğal olarak kazanılmaz. Pek çok yaşam becerisinin çocuklara öğretilmesi ve ardından sürekli olarak teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerekir (İşmen Gazioğlu ve Canel 2015).

Günlük yaşam becerileri, işbirliği yeteneğinden bağımsız öz bakım becerisine kadar uzanır. Küçük çocukların bu becerileri güvenli bir ortamda öğrenmeleri gerekir. Çocukların sınıf içinde ve sınıf dışında başarılı olmak için ihtiyaç duyduğu günlük yaşam becerileri türleri yaşa ve gelişim düzeyine göre değişir. 4-6 yaş grubunda günlük yaşam becerilerinin geliştirilmesi, yaratıcı düşünme becerisine sahip çocukların tüm seçenekleri ve bunların sonuçlarını düşünmelerine yardımcı olur. Eleştirel düşünme becerileri, öğrencilerin kendi bilgilerini ve toplumsal değerlerini objektif bir şekilde analiz etmelerine yardımcı olur. Etkili iletişim becerileri, öğrencilerin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını sözlü veya çeşitli yollarla ifade etmelerine

yardımcı olur. Kişilerarası ilişkiler kurma ve sürdürme becerisi, öğrencilerin gün içinde etkileşimde bulunduğu kişilerle, özellikle de aileleriyle olumlu iletişim kurmalarına yardımcı olur. Öz yönetim bilgisi öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve ne istediklerini, ne istemediklerini fark etmelerine yardımcı olur (İşmen Gazioğlu ve Canel 2015). Günlük becerilere sahip çocuklar karşılaştıkları sorunların üstesinden daha kolay gelirler ve yaşam doyumları diğer çocuklara göre daha yüksektir (Norman ve Jordan 2006).

Sosyal beceri gelişimi ile eğitimsel başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar (Hanley ve ark 2007, Hanley ve ark 2014, Kayılı ve Arı 2016, Luczynski ve Hanley 2013), belirli sosyal becerilerin özellikle akademik başarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Örneğin, öğretmenden yardım istemek ve öğretmenin dikkatini doğru şekilde çekmek gibi, olumlu iletişim becerileri, okul öncesi çocukların hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur. Benzer şekilde, kısıtlayıcı veya güçsüzleştirici durumlara ve taleplere yanıt vermedeki gecikmelere tolerans gösterme yeteneği, sınıftaki sorunlu davranışları önlemede kritik bir sosyal beceridir. Sosyal beceriler olmadan anaokulu öğretmenlerinin sınıftaki çocuklar arasında problem davranışlarla karşılaşma olasılıkları daha yüksektir (Luczynski ve Hanley 2013).

4-6 yaş grubunun günlük yaşam becerilerinin kazanılması için önemli bir dönem olduğu düşünülmektedir (Sezgin 2018), bu yüzden çocuğun sahip olduğu becerileri değerlendirmek amacıyla bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmaktadır. Literatürde konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, diğer yaş gruplarının günlük yaşam becerilerini değerlendiren ve 4-6 yaş grubu çocukların günlük yaşam becerilerini gelişim alanlarına göre ayrı ayrı ele alan ölçme araçları bulunmasına karşın; günlük yaşam becerilerini bütünüyle değerlendiren herhangi bir ölçme aracına rastlanmamıştır (Aydoğdu ve Karakuş 2015, Dinçer ve ark 2017, Kayılı ve ark 2020). 4-6 yaş grubunu içine alan okul öncesi dönem, çocuklarda kişiliğin oluşması ve temel becerilerin kazanılması açısından kritik bir dönemdir (Arı 2003). Bu dönemin diğer yaş gruplarından farklı olduğu düşünüldüğünde bu araştırmanın özgün değer taşıdığı düşünülmekte ve günlük yaşam becerisi konusunda çalışma yapacak araştırmacılara kaynak olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

1.0. Geçerlik ile ilgili alt amaçlar;

1.1. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirme ölçeğinin kapsam geçerliği sağlanmış mıdır?

1.2. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirme ölçeğinin yapı geçerliği için yapılan faktör analizi sonuçları nelerdir?

1.3. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirme ölçeğinin yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları nelerdir?

2.0. Güvenirlik ile ilgili alt amaçlar;

2.1. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirme ölçeğinin yaşlara göre yapılmış iç tutarlık güvenirliliği sonuçları nedir?

2.2. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirme ölçeğinin ön deneme grubuna uygulanan test tekrar test güvenirliliği sonuçları nedir?

2.3. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirme ölçeğinin benzer ölçekler geçerliği sonuçları nedir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Günlük Yaşam Becerileri

Yaşam becerilerine yönelik kavramsal bir çerçeve oluşturmanın zorluklarından biri de bu kavramın birçok tanımının bulunmasıdır (Hodge ve ark 2012). Yaşam becerileri terimini ilk kullanan kuruluşlardan biri olan Dünya Sağlık Örgütü'ne (1997) göre günlük beceriler; bireyin hayatını sağlıklı sürdürme sorumluluğunu göz önünde bulundurarak doğru seçimler yapabilmesi ve karşılaştığı durumlara göre uygun eylemleri seçebilmesi ile ilgili durumdur. Bir başka anlamda, DSÖ günlük yaşam becerilerini; kişilerin günlük yaşamın istekleri ve güçlükleriyle etkin bir biçimde baş etmelerini sağlayan uyumlu, olumlu tutumlar” şeklinde tanımlamaktadır (WHO 1999).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF 2002) yaşam becerilerini “bilgi, yetenek ve tutumlar arasında denge kurulmasını sağlayan davranış değişiklikleri veya gelişmeleri” olarak tanımlarken, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO 2008); kişilerin karar alma, problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, etkin iletişim kurma, sağlıklı ilişkiler oluşturma, başkalarıyla empati

kurma, zorluklarla baş edebilme ve hayatlarını sürdürme yeteneği" olarak tanımlıyor. Günlük beceriler tüm çocukların ve gençlerin temel hakkı ve kaliteli eğitimin önemli bir unsuru şeklinde tanımlanmaktadır (Suresh ve Subramoioim 2015). Literatür tarandığında önleyici ve koruyucu araştırmaların bir parçası olarak tartışılan günlük beceriler; "Gelişim ve değişim sırasında bireylerin varlıklarını etkili bir biçimde sürdürebilmeleri için bulunması gerekli yetenekler" olarak belirtilmektedir (Anand ve ark 2015, Demircioğlu 2015, Kolburan ve Tosun 2011). Günlük becerilerin amacı kişisel başarıları okuldan günlük hayata aktararak hayatı kolaylaştırmaktır (Bahçeci ve Kuru 2008). Bu hedef doğrultusunda bireyler, gerekli becerilerle donatılmış, karşılaştıkları sorun ve fırsatlar karşısında nasıl hareket edeceğini bilen bireyler haline gelirler (Parvathy ve Pillai 2015).

Günlük becerilerin gelişimi insanın tüm yaşamı süresince devam eden sosyalleşme sürecinin önemli bir dilimidir ve günlük beceriler her yaştan insanın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde mevcuttur (Papacharisis ve ark 2005). Etkili bir yaşam için iyi düzeyde akademik beceri tek başına yetersizdir (Currie ve ark 2012). Etkin iletişim, karar verme, kişisel farkındalık ve problem çözme gibi yaşam için gereken diğer becerilerin yokluğunda akademik yetenek tek başına hayatta kalmak ve kaliteli bir hayat yaşamak için yetersizdir (Hashemian ve ark 2017, Mofrad 2013). Dolayısıyla günlük yaşam becerileri yalnızca tek bir gelişim alanı ile sınırlı kalmayıp aynı zamanda benliğin psikolojik, fiziksel, cinsel, bilişsel, ahlaki ve duygusal yönlerini de içermektedir (Sefer ve Akfırat 2009).

Günlük beceriler, günlük yaşam hakkında kişisel ve sosyal becerileri ifade eder. Ancak hangi becerilerin günlük yaşam becerileriyle ilgili olduğunu, hangilerinin olmadığını belirlemek oldukça zordur (UNICEF 2002). Literatürün incelenmesi günlük becerilerin çeşitli sınıflandırmalarının olduğunu ortaya koymaktadır. Gazda ve ark (2001), günlük yaşam becerilerini; yaşamın her aşamasında yerine getirilmesi gereken gelişimsel görevlere göre edinilmesi gereken beceriler olarak tanımlamaktadır. Rubane (2000) ise stresli durumlarla, kişinin öz duygularının ve özelliklerinin farkına varması, kendi yaşamında karar verebilme becerisi, haklarını bilme ve koruyabilme becerisi, psikolojik baskıya direnme becerisi, problem çözebilme becerisi, sosyal uyum ve işbirliği ve etkin iletişimi önemli günlük yaşam beceriler arasında görmektedir. Eleştirel düşünme, problem çözme, sosyal uyum ve

işbirliği ve etkin iletişim, önemli günlük becerilerdir (Lidama ve Lanka 2014). UNESCO (2000); gündelik becerileri üç temel kategoriye ayırır: `` bilişsel beceriler, baş etme ve öz yönetim becerileri ile sosyal ya da kişilerarası beceriler şeklindedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), günlük yaşam becerilerinin her yaştan insanın temel becerileri olduğunu belirtmiş ve bu becerileri beş temel alan içerisinde gruplandırmıştır. Bu beceriler; duygu ve stres yönetimi, karar verme ve problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, öz farkındalık ve empati, iletişim ve kişilerarası becerilerdir (Hodge ve ark 2012, WHO 1999).

2.1.1. Günlük Yaşam Becerileri Eğitiminin Önemi

Okullar, öğrencilerini başkalarına bağımlı olmadan, başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürebilecek, birlikte yaşadıkları insanlara karşı duyarlı ve sorumlu kişiler yetiştirmeyi amaçlamalıdır (Kılıç 2015). Bu hedeflerden yola çıkarak öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları güçlüklerle baş etmelerine (Jordaan ve ark 2017) ve sağlıklı bir şekilde yaşamaya devam etmelerine (Nasheeda ve ark 2018) yardımcı olmak amacıyla yaşam becerileri eğitim programları geliştirilmiştir. Yaşam becerileri eğitimi, öğrencilerin sağlıklı davranışları ve yaşam kalitesini iyileştirmek ve sürdürmek için olumlu kararlar vermelerini sağlayan psikososyal yeterlilikleri geliştirmeyi amaçlayan öğrenme deneyimlerini ifade eder (Aparna ve Raakhee 2011, Liu ve ark 2012). Kolburan ve Tosun (2011) günlük becerilere yönelik eğitimleri “kimlik oluşturma eğitimi” olarak adlandırmaktadır. Psikososyal yeterliliği geliştirmeye ilişkin direkt müdahaleler, kişinin başa çıkma becerilerini, kişisel ve sosyal yeteneklerini geliştiren müdahalelerdir. Çocuklara ve gençlere yönelik bu müdahaleler, okullarda destek verici şekilde öğrenme ortamının sağlanması yoluyla yaşam becerilerinin öğretilmesi yoluyla yapılabilir (Murthy 2016).

Çocuklara günlük yaşam becerilerini kazandırmanın önemi ve gerekliliği anlaşıldıkça, çeşitli eğitim düzeylerinde okul müfredatına ek olarak günlük yaşam becerileri eğitim programlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Behrani 2016). Bu programlar, öğrencilerin bilinçli, sağlıklı kararlar vermelerini ve hem kendilerinin hem de başkalarının refahına katkıda bulunacak davranışlar geliştirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Günlük yaşam becerilerini anlama ve kullanmanın riskli davranışları azaltması, akademik performansı artırması, öfke yönetimi becerilerini geliştirmesi ve olumlu sosyal etkileşimleri geliştirmesi

beklenmektedir (Cauthen 2012). Yaşam becerilerine dayalı eğitim, sosyal ve sağlık sorunlarıyla alakalı bilgi, tutum ve becerileri geliştiren ve kültürel ve gelişimsel psikososyal ve kişilerarası becerileri uygulama ve güçlendirme imkanları sunan sıralı bir modeldir (Adewale 2011).

Yaşam becerileri eğitim programları yalnızca bilgi ve tutumların geliştirilmesine (UNICEF 2002) değil, bununla birlikte kazanılan bilgilerin günlük yaşamda uygulanmasına yönelik becerilere de atıfta bulunur (Monyangi 2010). Günlük yaşam becerileri programlarının hedeflediği sosyal, bilişsel ve duygusal başa çıkma becerileri; problem davranışın düzenleyicisi olarak görülmektedir ve günlük yaşam becerileri eğitiminin başarılı olduğu da bu şekilde ortaya çıkmaktadır (Yadav ve Iqbal 2009). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmalar, günlük yaşam becerilerinin çocuk ve ergenlerde sosyal ve duygusal becerileri ciddi derecede geliştirdiği, ruh sağlığını ve davranış sorunlarını azalttığı, akademik başarıyı desteklediğini göstermiştir (Monyangi 2010). Günümüzde pek çok ülke, geleneksel eğitim yaklaşımlarının modern sosyal ve ekonomik yaşamın ihtiyaçlarına uyarlanması gerektiği fikrinden yola çıkarak yaşam becerileri eğitim programları ortaya çıkarmaktadır (Niaraki ve Rahimi 2013). Ayrıca günlük becerilerin geliştirilmesi için uluslararası ve ulusal anlaşmalar imzalanmıştır. Bunun örnekleri arasında; Dakar [EFA], UNGASS ve UNICEF yer almaktadır.

Doğumdan itibaren gelişim ve öğrenme, çocukların ilgili ailelerle, ihtiyaçlarının karşılanmasıyla ve destekleyici bir çevreyle güvenli bir şekilde etkileşime girmesiyle gerçekleşir. Bu nedenle uygulanan yaşam becerileri programları, çocuklar ve gençlerle, aileleriyle, akranlarıyla ve toplumla bir arada toplum temelli bir yaklaşımın benimsenmesini vurgulamaktadır (World Vision 2013). Yaşam becerileri eğitimlerinin kullanıldığı ulusal programlara bakıldığında, belirli becerilerden ziyade bölgenin ve hedeflenen kişilerin ihtiyaçlarına göre hazırlanmaktadır (İşmen Gazioglu ve Canel 2015, UNESCO 2013). Örneğin Cenevre'de yapılan Birleşmiş Milletler Yaşam Becerileri Eğitimi Ortakları Konferansı kararında, sağlıklı bir nüfusun gelişimini desteklemek ve en önemli hastalıklardan bazılarını önlemek amacıyla günlük yaşam becerileri eğitiminin verilmesine erken yaşlarda başlanması gerektiği vurgulanıyor. Ayrıca verilen günlük yaşam becerileri eğitimlerinin, cinsiyet eşitliği; demokrasi, vatandaşlık, çocuk bakımı ve korunması, eğitim sisteminin kalitesi ve

etkililiği; yaşam boyu öğrenme, gibi önemli hususlarla ilgilenmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Jayaram ve Engmann 2014, UNESCO 2008).

Dünya çapında pek çok okulda günlük yaşam becerileri eğitimi verilmektedir ayrıca, sivil toplum kuruluşları ve dernekler de bölgesel ve yerel şekilde, çeşitli yaş düzeylerine, çeşitli ihtiyaçlara göre günlük yaşam becerileri programları yapılmaktadır (NCAC 2009, PAHO 2001, WHO 1993, WHO 1999, WORLD VİSİON 2013). Asya-Pasifik bölgesindeki ülkeler, riskli davranışları en aza indirmek ve gençlerin sağlık ve refahını iyileştirmek amacıyla günlük yaşam becerilerini ve Kapsamlı Cinsellik Eğitimi (CSE) programlarını birleştirirken Hindistan, Güney Afrika, Kamboçya, İran gibi gelişme aşamasında olan ülkelerde uygulanan programlar da, iletişim becerileri, karar verme, özsaygı kazanmanın, öz-yeterliliğin geliştirilmesi, öğrenme güçlüğüünün en aza indirgenmesi, saldırgan tutumların düşürülmesi, öfke kontrolüne ilişkin davranışların değiştirilmesine ilişkin çalışmalar yapmaktadır (Jegannathan ve ark 2014, Naseri ve Babakhani 2014, Parvathy ve Pillai 2015, Pick ve ark 2007, Yadav ve Iqbal 2009). Ülkemizde özel eğitim programlarında yaşam becerileri genellikle “bağımsız yaşam becerileri” olarak öğretilmektedir. Aynı zamanda gençlere (Özmete 2008) ve ilkokul çocuklarına (Kaya 2016, İşmen Gazioğlu ve Nilgün Canel 2015, Şentürk Aydın 2013, Yıldırım 2017) yönelik yaşam becerileri programlarının az sayıda bulunmaktadır (Kaya 2016, İşmen Gazioğlu ve Nilgün Canel 2015, Şentürk Aydın 2013, Yıldırım 2017, Yıldız 2018).

Günlük yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan eğitimsel müdahalelerin etkin olarak organize edilebilmesi için müfredatın doğru bir şekilde tanımlanması önemlidir (Marcy 2016). Müfredat geliştirme yoluyla yaşam becerileri eğitimi iki farklı biçimde düzenlenebilir. İlki günlük yaşam becerilerinin gelişimini destekleyen özel bir müfredat hazırlamak, diğeri ise yaşam becerilerini elde ki müfredatlara entegre etmektir. Araştırmalar her iki yöntemin de yararlarını ortaya koymaktadır (Lee 1999, Vajargah 2001).

2.1.2.Öz Bakım Becerileri

Öz bakım becerileri, çocuğun bir yetişkinin desteğine gerek duymadan bağımsız olarak yapabilme becerisi olarak tanılanmaktadır (Önder 2003). Benzer şekilde çocuğun kendisine yönelik yemek yeme, tuvalet ihtiyacını karşılayabilme, kişisel bakımını sağlayabilme, kişisel güvenliğini sağlayabilme, kendi başına

giyinebilme gibi ihtiyaçlarını bir yetişkinin desteğine gerek kalmadan bağımsız olarak yerine getirebilme olarak açıklanmıştır (Oktay 2004). Bu sebeple öz bakım becerileri birçok açıdan günlük yaşam becerileri olarak da görülmektedir. Günlük yaşam becerileri ise bireyin içerisinde bulunduğu kişisel veya sosyal ortamlarda etrafındaki kişilerden bağımsız olarak ihtiyaçlarını karşılayabilme, yaşamını sürdürebilme, kişisel bakımını sağlayabilme gibi becerileri kapsar (Varol 2005). Özen (2001)'e göre bireyin alışkanlıklarının kazanılmasına temel oluşturan davranışlar doğumla başlar okul öncesi dönemde de gelişmeye devam eder. Çocuğun alışkanlıklarının kazanımında ilk etkiler, bebeklik döneminde bakımını üstlenen kişi tarafından beslenme, temizlik, ilgi gibi ihtiyaçlarının karşılanırken gösterilen duyarlılık, kararlılık ve düzendir. 0-6 yaş içine alan okul öncesi dönem, çocuğun gelişimi için en hızlı ve kritik dönemdir. Bu nedenle okul öncesi döneme gerekli önemin verilmesi ve bu dönemin bilinçli, sağlıklı, nitelikli bir şekilde geçirilmesi gerekmektedir (Aydın 2005).

Kazandırılması hedeflenen öz bakım becerileri, çocuğun içerisinde bulunduğu toplumda kabul görmesinde de önemli bir yere sahiptir. Bu beceriler bir kez kazanıldığında bütün yaşamı boyunca kullanacağı becerilere dönüşmektedir. Bu beceriler, çocuğun çevresinde bulunan bir yetişkin tarafından yönlendirmesiyle, pratik yapmasıyla ve tekrarlamasıyla geliştirilebilmektedir (Katz 1999). Uygun yöntem ve tekniklerle verilen öz bakım becerileri eğitimi ile çocuk, bu becerileri daha sorunsuz ve etkili bir şekilde edinebilmektedir (Boutain ve ark 2020). Öz bakım becerileri bireyin yaşamını daha konforlu ve bağımsız bir şekilde devam ettirebilmesini ve kişisel ihtiyaçlarını başka bir kişinin desteğine ihtiyaç duymadan yardımsız giderebilmesini sağlar. Öz bakım becerileri yeterince ilerlemeyen birey olumsuz durumlarla karşılaşır. Bu duruma örnek olarak; tuvalet eğitimi alabilecek düzeyde olup farklı sebepler dolayısıyla bu eğitimi alma imkanı olmayan çocuk, bazı sosyal ve toplumsal faaliyetlere katılamaz; yemek yeme becerisi olmayan çocuk okul veya diğer sosyal alanlarda bir yetişkinin desteğine ihtiyaç duyar ve bu nedenle çevresiyle rahat iletişim kuramaz. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda öz bakım becerisi gelişmemiş çocuğun öz saygısı da düşük olacaktır (Konya 2007). Çocuğun içerisinde bulunduğu dönemin gelişim özellikleri bilinmeli, verilmesi hedeflenen öz bakım becerileri bu doğrultuda verilmeli ve bu sayede ilgili becerilerin ediniminde etkili sonuçlar ortaya çıkabilir (Sezici ve Akkaya 2020). Bu sayede öz bakım becerilerinin

gelişimiyle birlikte çocuğun öz saygısı ve sorumluluk bilinci de güçlenecektir (Yavuzer 2005).

Öz bakım becerileri, bireyin hayatını konforlu bir biçimde devam ettirebilmesi ve gereksinimlerini bağımsız olarak giderebilmesi için gereklidir. Bu beceriler ise beslenme, tuvalet, temizlik, giyinme, tertip düzen, kendini tehlikelere ve kazalara karşı koruma olarak açıklanmaktadır. Bu becerilerin zamanında kazanılması sayesinde çocuk hem olumsuz durumlarla karşılaşmayacak aynı zamanda edindiği bağımsızlıkla birlikte öz saygısının oluşmasını sağlayacaktır (Bender ve ark 1996). Okul öncesi eğitimin temelini çocukların gelişimsel özellikleri oluşturmaktadır. Bütün öğrenme zamanları hazırlanırken çocukların gelişimsel düzeylerinin belirlenmesinin ardından ilgi ve ihtiyaçları ile içerisinde buldukları çevre şartları dikkate alınmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2013'te hazırladığı Okul Öncesi Eğitim Programında da öz bakım becerilerinin gelişimine yönelik kazanım ve göstergeler oluşturulmuş; temizlik, yemek yeme, dinlenme, giyinme, kendini kazalardan koruma ve çevreyi düzenleme alt boyutlarında incelenmiştir. Bu alt boyutlara aşağıda yer verilmiştir (Bilgiç 2023).

- **Tuvalet Becerisi**

Çocuğun sağlık açısından çok önemli olan tuvalet ve hijyen alışkanlıklarını doğru bir şekilde kazanabilmesi hijyen ihtiyaçları karşılandığında çocukta bırakılan izlenim ile ilgilidir (Oktay 2004). Tuvalet alışkanlığı genellikle 2-3 yaşlarından sonra kazanılır ve ebeveynlerin çocuklarına öğretmeleri zordur (Yavuzer 2004). Çocuk belirli bir büyüme seviyesine ulaştığında tuvalet eğitimi verilmelidir. Öncelikle yaş olarak hazır bulunmalıdır. Çocukların hazır olma yaşı bireysel farklılıklara bağlı değişiklik göstermektedir. Bazı çocuklar bu beceriyi 18 aylıkken bazıları ise 24 aylıkken kazanırlar. Bu faktörler dikkate alınmadan yapılan tuvalet eğitimi genellikle olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Tuvalet eğitimine başlamadan önce çocuğun mesane kontrol düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır. İdrar kontrolü, çocuğunuzun tuvalete gitmesi gerektiğini sözlü olarak veya hareket yoluyla ifade etmesidir. Bununla birlikte çocuğun bilişsel gelişiminin de önemsenmesi gerekmektedir. Çünkü tuvalet eğitimi fiziksel olarak kontrol gerektirdiğinden beyinle bağlantısı güçlüdür (Baltaş 2004).

- **Temizlik Becerisi**

Çocuğun yardımsız el yüz yıkaması, yemekten önce ve sonra ellerini yıkayıp kurulaması, yardımsız dişlerini fırçalaması, ağzını kapatarak hapşırması, burnunu mendille silmesi, kıyafetlerinin kirlilik durumunu ayırt edebilmesi, yardımsız saçlarını taraması gibi beceriler çocuğun kazanması gerekli olan temizlik becerileri arasındadır (Demiriz ve Dinçer 2001). İki yaş grubu bir çocuk, yardım ile tuvalete gitme, el yüz yıkama ve daha sonrasında vücudunun başka kısımlarını da yıkama becerilerini edinir. Ebeveynlerin, çocuk bu düzeye ulaşmadan onu zorlaması veya bu düzeye eriştiği halde ebeveynlerin ona yeterli düzeyde destek sağlamaması, çocuğun bu becerileri kazanmasında sıkıntılara neden olabilir. Çocuğa tuvalet ve hijyen becerileri kazandırılırken ailelerin çocuğu baskı altına almaması gerekmektedir (Oktay 2004).

- **Giyinme Becerisi**

Varol'a (2005) göre çocuklar, kıyafet giyme becerisini, kıyafet çıkarma becerisine göre algılamaları daha zordur ve kıyafet giyme becerisini, soyunma becerisine göre daha yavaş öğrenmektedir. Bu nedenle çocuğunuz yardım almadan soyunamıyorsa öncelikle bunun öğretilmesi gerekir. Daha sonra giyim becerileri öğretilmelidir. Giyinmeyle ilgili beceriler, düğmeleri açma kapama, çitçit takma, fermuar açma kapama, ip bağlama gibi el-göz koordinasyonu gerektiren becerilerdir. Freud'a göre çocuklar bir ila üç yaşları arasında bu becerileri denemeye başlarlar. Bunun nedeni, bu yaştaki çocukların küçük kasların gelişmiş olmasıdır. Bu gelişim ilerledikçe çocuklar da bu becerileri denemeye başlarlar. Bağımsız giyinebilme, çocukların ebeveynlerinden bağımsız bireyler olabilmelerinde önemli bir dönüm noktasıdır (Einon 1998). Okul öncesi dönemdeki çocuklar öz bakım eğitimi aldıklarında bağımsızlığa doğru önemli bir adım atmış olurlar. Ayrıca çocuk bedeninin sınırlarının farkına varır. Kişinin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi de 'kendine güven'in gelişmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Önder 2003).

- **Tertip Düzen Becerisi**

Tertip düzen becerisi de bireye çocukluk döneminde öğretilmesi gereken becerilerden biridir. İyi iletişimin bu beceride ustalaşmada büyük etkisi vardır. Beş yaşındaki çocuklar yetişkinlerin davranışlarını dikkatle gözlemler. Bu nedenle oyun oynarken yetişkin davranışlarını taklit eden çocuklar evde ebeveynlerine yardım etmekten ve ev işlerine katılmaktan keyif alırlar. Bu aktiviteler çocuğunuzun tertip düzen becerilerini öğrenmesine yardımcı olur. Anaokulu ya da kreşlerde etkinliklerden

sonra çocukların eşyalarını toplamak ve düzenlemek çocukların bu beceriyi kazanmalarında önemli bir katkı sağlayacaktır (Topcu Bilir 2019).

2.1.3. Problem Çözme Becerisi

Problem çözme, insanların bir sorunu algılamasından o sorunun çözümüne ulaşmasına kadar geçen süreç olarak tanımlanır. (Flynn 1989). Sahip olunan bilgi ışığında özgünlük ve kendi fikir dünyasından eklemelerle çözüm oluşturmada kaydedilen süreç olarak tanımlanabilir. (Aksu 1989). İnsanın hayata uyum sağlamasını zorlaştıran bir sorunu aşarak amacına ulaşması demektir. (Binbaşıoğlu 1995) Kişiler gelişiminde, başkalarıyla iletişimindeki hedeflere ulaşmak için çabalarırken bazı problemlerle karşı karşıya gelirler. Daha önce sahip olduğu bilgi ve birikimiyle bu problemlerin üstesinden gelirken problem çözme becerisi oluşturarak yeni bilgiler edinirler. Problem çözme, bilgi edinmeyi ve öğrenmeyi anlama sürecidir. (Ülgen 2001). Bir amaç doğrultusunda karşılaşılan zorlukların üstesinden gelme sürecidir. Bu zaman dilimi zorlukların çözümündeki engelleri aşarak ve oluşan gerginlikten sıyrılarak organizmayı dengelemenin sürecidir. Problem çözme, edinilmesi ve ilerletilerek geliştirilmesi elzem bir kabiliyettir. Süre, tekrar etme ve yardıma ihtiyaç duyar. Farklı yönlerinin olması açısından yaratıcılık düşüncesi ile zeka, duygu, karar verme ve harekete dökmeyi birleştirir. (Bingham 2004) Problem çözme becerisi, bir sorunu çözmek veya bir işi hedefe ulaştırmak için karşılaşılan güç durumları sahip olunan bilgiyi kullanarak kendine özgü düşünceler ve yollarla çözüme kavuşturma kabiliyetidir. (Roth ve McGinn 1997). Problem çözüme süreci problemin durumunun anlaşılması ve zihinde açıklanabilir olmasıyla başlar. Zihin problemi anladığı andan itibaren çözüm üretmeye çalışır ve mekanizma harekete geçer. Problemin çözümüne dair bir bilgisi olmayan veya daha önce benzer problemler ile karşı karşıya kalmayan bireylerin problem çözümünde başarısız olmaları muhtemeldir. (Robertson 2001). Problem çözme süreci içinde bulunulan vaziyeti ve zorlukları algılamak, bu zorlukları aşmak için çözümler üreterek organizmayı iç huzura ulaştırmak olarak ifade edilmiştir (Bozkulak 2010).

2.1.4. İletişim Becerisi

İnsanda iletişim anne karnında başlar. Hamilelikte ve doğumdan sonra anne ile çocuk arasında sağlıklı ve pozitif iletişim, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik döneminde sağlığın en önemli faktörüdür. İnsanlar gelişim alanı çok çeşitli varlıklardır. Bu

çerçevede incelendiğinde çocuklarla sağlıklı iletişimin, çocukların sadece zihinsel ve duygusal sağlığı üzerinde değil, aynı zamanda bilişsel, sosyo-duygusal ve dilsel gelişim etkisini birleştiren iletişim becerilerinin gelişimi üzerinde de olumlu etkisi vardır. Çocukların sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişebilmeleri ve öğrenmeyle ilgili olumlu tutum geliştirebilmeleri için çocuklara uygun bilişsel uyarımların, çeşitli dil etkileşimlerinin, olumlu sosyal ve duygusal tecrübelerin sağlandığı bir ortam yaratılmasına ve bağımsızlığa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da sadece sağlıklı bir aile ortamı ve uygun bir okul öncesi eğitimiyle mümkündür (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı 2013). İletişim becerilerini öğrenmek, bilgi almayı, ilişkiler kurmayı, tercihleri ifade etmeyi ve bağımsız yaşamayı kolay hale getirir (Webber ve Scheurman 2008).

Erken çocukluk eğitimi, erken çocukluk veya okul öncesi dönem olarak bilinen dönem çocuklarda iletişim becerilerinin kazanılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Erken çocukluk dönemindeki iletişim becerileri literatürde çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Önder ve ark (2015), 5-6 yaş arası çocukların iletişim becerilerini dört kategoriye ayırmıştır. Aktif iletişimde bulunma; çocuğun karşı karşıya geldiği kişi ya da akranlarıyla, ailesiyle, öğretmenleriyle ve başka insanlarla iletişim başlatması, sürdürmesi, duygu, düşünce, gereksinim ve isteklerini rahat bir biçimde ifade edebilmesi şeklinde ifade edilmektedir. İletişimde başkalarını dikkate alma; çocuğun duygu, düşünce, gereksinim ve isteklerini belirtirken orada bulunan başka insanların duygu, düşünce, gereksinim ve isteklerine dikkat ettiğini belirtir şekilde iletişim kurmasıdır. İletişimde kurallara uyma; çocuğun kişi ya da gruplarla iletişim kurarken karşısında olan bireyi göz teması ile dikkatli bir şekilde dinlemesi, konuşma sırasında sırasına uyması, konuşurken nezaket ifadeleri kullanması gibi sağlıklı iletişim kurması şeklinde ifade edilebilir. Görgülü (2009), 5-6 yaş arası çocukların iletişim becerilerini “sözlü iletişim becerileri, sözsüz iletişim becerileri, iletişim engellerinden uzaklaşma ve nezaket içeren iletişim becerileri” olarak kategorilemiştir.

2.1.5. Sosyal Duygusal Beceriler

Yaşam boyu gelişse de, ağırlıklı olarak okul öncesi yıllarda oluşan sosyal ve duygusal gelişim alanında ailenin yeri çok önemlidir. Okul öncesi dönem çocuklar için gelişimin hızlı olduğu bir dönemdir. Araştırmalar, çocuğun bu dönemdeki

davranışlarının önemli bir kısmının, yetişkinlik dönemindeki kişiliğini, davranışlarını, alışkanlıklarını, inançlarını ve değer yargılarını belirlediğini ortaya koymuştur. Bu dönemde verilen eğitim, çocukların duygularını geliştirmelerine, bilişsel yeteneklerini artırmalarına, sosyal uyum ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Sosyal-duygusal gelişim, çocuğun kendini ifade etmesi, duygu kontrolünü sağlaması, kendisi ile ve çevresinde ki kişilerle iyi halde yaşayabilmesidir. Çocukların duygusal özellikleri üzerine olan araştırmalar, duygusal gelişimin olgunlaşma ve öğrenme sonucunda gerçekleştiğini ve ikisinin bir aradayken etkili olduğunu göstermektedir (Saarni 2001). Sosyalleşme, kişinin içinde bulunduğu toplumun kültürünü ve toplumdaki yerini öğrenerek topluma kazandırılmasını içeren temel bir sosyal süreçtir. Sosyalleşme çocukların topluma katılmasını yardımcı olur. Sosyalleşme doğum itibariyle başlar ve hayat boyu sürer. Çocuklar sosyalleştikçe davranışsal bütünlükleri daha karmaşık hale gelir (Aral ve ark 1981).

Denham ve ark (2003), okul öncesi çocukların duygusal yönden yeterli olmanın sosyal gelişime katkısı üzerine gerçekleştirdiği çalışmada 3 ve 4 yaş çocukların duygusal yeterliliğinin uzun vadeli sosyal yeterliliğe olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle sosyal gelişim ile duygusal gelişim arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Raver (1997), araştırmaların duygusal ve sosyal becerilerin akademik başarı ile de ilişkili olduğunu gösterdiğini, duygusal problemi olan çocukların okulda da problemlerle karşı karşıya geldiğini belirtmektedir. Rubin ve ark (1995) tarafından yapılan bir araştırmada duygusal düzensizliğin okul öncesi çocuklarda sosyal uyumsuzluğa yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Doğumdan kısa bir zaman sonrasında bebeklerde ilgi, acıya karşın stres, öfke, şaşırma, sevinç, korku ve üzüntü; 18-24 ayda empati, kıskançlık ve utanç, 30-36 ay aralığında ise suçluluk, gurur, utanma duyguları görülür. İlk yılın sonunda bebeklerin büyük duygusal yeteneklere sahip oldukları ve duygularını farklı şekillerde ifade edebildikleri açıktır. Bir yaş civarındaki çocuklarda öfke, duygusal tepkilerin istediklerini elde etmek için kullanılmaktadır. Bu sebeple çocukların başlangıçta belirttikleri duygular, ulaşılmak istenen amaç ve sonuçlara göre yapılandırılır (Fabes ve Martin 2000, Papalia ve ark 1998). 0-8 yaş aralığında çocuklar duygusal gelişime ilişkin yedi temel anlayış geliştirirler. Bu anlayışlar; duygusal davranış ve tepkiler, duyguların çeşitli olaylar sonucunda meydana gelmesi, duyguların başkaları arasındaki iletişimin temel yapısı olarak görülmesi, duygusal ifadenin farklı yöntemlerinin kullanılması, duyguların

çeşitli olay ve kişilerle etkileşime girilmesi neticesinde ve zaman içerisinde değişiklik gösterebileceğini öğrenmedir (Caulfield 2000).

Sosyal ve duygusal gelişimde, çocukların duygusal ifadeleri ve sosyal becerileri üzerinde çok büyük etkisi olan önemli rol modelleri ebeveynlerdir. Sosyal gelişim teorilerinden biri olan sosyal öğrenmeye göre insan davranışı yalnızca pekiştirmeyle değil aynı zamanda davranışsal ve çevresel etkilerle de açıklanabilmektedir. Bu nedenle Bandura gözlem yoluyla öğrenmeye vurgu yaparak gözlem yoluyla öğrenmenin önemli olduğunu, dikkat, hafızada saklama, davranış gelişimi ve motivasyon süreçlerini kapsadığını belirtmiştir. Başkalarını izleyerek model almanın daha çok anne baba tutumları yönünden çocuklar için etkili bir yaklaşım olduğu değerlendirilmektedir (Aydın 2000, Senemoğlu 2001).

2.2. Erken Çocuklukta Günlük Yaşam Becerilerinin Gelişimi

Günlük yaşam becerileri öğretiminin önemi kabul edilerek, çocuğun yaşam becerilerinin gelişiminin hangi aşamasında desteklenmesi gerektiği konusunda bir tartışma vardır. Çok sayıda çalışma, erken çocukluk ve ilkokuldaki yüksek kaliteli eğitimin günlük becerileri sürdürülebilir bir şekilde geliştirebileceğini belirtmektedir. Olumsuz davranışların ve iletişim kalıplarının etkilerinden kaçınmak için günlük yaşam becerileri eğitime erkenden başlanmalıdır (Murthy 2016). Bazıları yaşam becerilerinin uygulanmasının bilişsel becerilere göre daha kolay olduğunu, bu nedenle bu becerilerin 5 yaşından önce okulda öğretilmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir (Schurer 2017). Günlük yaşam becerilerini erken yaşlarda geliştirmek, çocukların duygusal acı, çatışma, akran zorbalığı ve ilişki sorunlarıyla baş etme gibi sosyal ve duygusal güçlüklerin üstesinden gelmesine katkı sağlar. Çocuklar için günlük yaşam becerileri; oyunlara katılma, işbirliği yapma, iletişim kurma ve diğer kişileri destekleme gibi önemli becerilerdir (Sreehari ve ark 2018).

Bebeklerin günlük yaşam becerileri, dünyayı duyuları aracılığıyla tanıma ve motor becerilerini geliştirme çabaları ile başlar. Bebekler başkalarıyla ihtiyaçları, arzuları ve duyguları hakkında iletişim kurmayı öğrenirler. Bebeğin ihtiyaçlarını anlayan ve bunlara yanıt veren duyarlı bir yetişkine sahip olması, bebeğin güven duygusunu geliştirmesine yardımcı olur (Radich 2007). Çocuklar kendi başlarına yürümeye ve hareket etmeye başladıktan sonra başkalarıyla etkileşime girmeye ilgi gösterirler. Çocuklar duygularını kontrol altına alma ve uygun yöntemlerle kendilerini

ifade etme becerisini edinmeye başlar. Merakları ve problem çözme becerileri geliştikçe vakitlerinin çoğunu çevrelerini keşfederek geçirirler. Üç ila beş yaşları arasında çocuklar diğer insanlarla daha karışık ilişkiler kurmaya başlar. Bu yaş grubundaki çocuklar işbirlikçi oyun ve paylaşma becerilerini geliştirirler. Aynı zamanda başkalarıyla empati kurma, adalet ve eşitlik gibi terimleri anlama, başka insanlara ve farklı durumlara saygı duyma yeteneğini de kazanırlar (Gartrell 2004).

Öz bakım becerilerini geliştiren çocuklar, karşı karşıya kaldıkları yeni durumlarla ilgili olarak problem çözmeye ve sonuç tahmini yapmaya geçerler. Çocuklar okul çağına yaklaştıkça okula hazırlıkla ilgili önemli sorumluluklar üstlenmeye başlarlar. Okul çocukları daha önce edindikleri birçok yaşam becerisini birleştirir. Eylemlerinin sorumluluğunu alma, aldıkları kararları tahmin etme ve sonucu kabul etme yeteneğini gösterebilirler. Bu yaş grubundaki çocuklar kendilerini tanımaya başlar, kendileri ve başkaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları fark etmeye başlar ve akranlarıyla karmaşık konularda işbirliği yapabilir ve müzakere edebilirler (NCAC 2009).

İnsanın doğumundan itibaren ilkokula başladığı sürece kadar geçen okul öncesi dönem, bilişsel gelişimin büyük ölçüde tamamlandığı, sosyal ve duygusal becerilerinin geliştiği ve temel alışkanlıkların edinildiği, karakterin ve kişilik yapısının oluşmaya başladığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Baysal 2003, Filiz 1998). Aynı zamanda çocuğun, içerisinde bulunduğu çevreyi inceleyip tanımaya çalıştığı, etkileşim kurmaya istekli olduğu, meraklı bir yapıya sahip olduğu, hayal gücünün geniş ve sorgulayan bir yapıda olduğu, içinde bulunduğu toplumun değer yargıları ve kültürel yapısına göre tutum ve alışkanlıkları edinmeye başladığı bir zaman dilimidir (Oğuzkan ve Oral 1998). Okul öncesi dönem, çocukların ilerleyen hayatında önemli rol oynayan bilişsel, sosyal-duygusal, psikomotor, dil gelişimleri ve öz bakım becerilerinin büyük ölçüde tamamlandığı ve şekillendiği bir süreçtir (Aral ve ark 2012).

Okul öncesi dönemde nitelikli ve kaliteli bir eğitim sayesinde çocuğun, ilgi duyduğu alanların ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması, bazı temel alışkanlıkların ve becerilerin kazandırılması ilerleyen hayatına daha güçlü ve donanımlı bir şekilde hazırlanmasını sağlayacaktır (Oktay 2004, Zembat 2005). Ayrıca, uyarıcı açısından oldukça zengin bir çevrede var olan potansiyelinin ve öğrenme yeteneğinin gelişimi bakımından kritik önem taşımaktadır (Oktay 2004). Bütün çocukların ilgi ve

yetenekleri doğrultusunda farklı gelişim alanları ve becerilerinin desteklendiği, bilişsel, ruhsal ve bedensel açıdan olumlu yönde gelişim gösterebileceği bir ortamda eğitim alma hakkı mevcuttur. Bu nedenle okul öncesi dönem, nitelikli, bilimsel ve planlı bir eğitim-öğretim sürecinin oluşturulması gereken bir dönemdir ve bütün eğitim-öğretim sistemleri arasında en önemli basamağı oluşturmaktadır (Yılmaz 2003). Çocuğun kişilik özelliklerinin erken dönemde şekillenmeye başlaması ve ilerleyen hayatındaki davranışları etkileyen alışkanlıkların büyük bir kısmının bu süreçte kazanıldığı düşünüldüğünde süreç içerisinde çocuğun aldığı eğitim-öğretim oldukça önemlidir. Sağlıklı benlik gelişimi ve toplum tarafından kabul görebilmesi için gelişim süreci içerisinde kazanılan alışkanlıkların ve istendik becerilerin etkisi oldukça fazladır. Bu nedenle öz bakım becerileri fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı bir kişide bulunması gereken temel kazanımlar arasında yer almaktadır (Dinçer ve ark 2017). Okul öncesi dönemde edindiği deneyimler ve destekle kazanılan öz bakım becerileri çocuğun yaşamını bir yetişkinden bağımsız sürdürmesine, öz güveninin gelişmesine, öz disiplin ve sorumluluk kazanmasına imkan sağlar (Demirel 2008, Mutlu ve ark 2012, Varol 2004).

2.2.1. Erken Çocuklukta Günlük Yaşam Becerilerinin Gelişimine Etki Eden Faktörler

Günlük yaşam becerilerini geliştirmek ve kişinin hayatına yansıtması ancak etkileşimli bir ortamda olduğunda etkilidir (Roohi 2014). Bu sebeple çocukların etkileşim kurduğu insanlar ve yaşadıkları ortamın, yaşam becerilerinin gelişiminde yeri önemlidir. Ailelerin eğitim sürecinde ki rolü önemlidir. Aileler çocuk yetiştirirken bilgi ve yaşam deneyimlerini çocuklarına aktarır, çocuklar da ebeveynlerini ve ebeveynlerinin edindiği bilgileri gözlemleyerek yaşam becerileri kazanırlar. Ailede önemli rol oynayan günlük işlerin sorumluluğunu çocuklara vermek, onların bağımsız olmalarına, özgüvenlerinin ve sorumluluk duygularının gelişmesine yardımcı olacaktır. Bu nedenle aile içinde kazanılan yaşam becerileri son derece önemlidir (Lidama ve Lanka 2014). Çalışmalar aile yaşam becerilerinin çocuk gelişimini olumlu etkilediğini, yaşam becerilerine hakim olan ailelerin daha olumlu yaklaşım gösterdiğini belirtmiştir (McElwain ve ark 2007, Peterson ve ark 2016).

Okul eğitiminin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde rolünün önemli olduğunun bilinmesi önemlidir (Murthy 2016). Günlük yaşam becerilerini geliştirmek

için okul müfredatı eğitim uygulamalarını, yaşam becerilerini destekleyen uygulamaları ve uygun öğretim yöntemlerini içermelidir. Pek çok okulun öğretmen merkezli bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Bu yöntemin uygulandığı okullarda öğrencilerin aktif rol almasına izin verilmiyor. Ancak günlük yaşam becerileri, sadece çocuk merkezli öğrenme yaklaşımını benimsemiş eğitim sistemleriyle kazandırılabilir (Suresh ve Subramoniom 2015). Şüphesiz içinde yaşadığımız toplumun kültürel ve sosyal özelliklerinin yanı sıra aile ve okul kültürleri de yaşam becerilerinin gelişimini etkilemektedir. Örneğin, yaşam becerilerini etkili bir şekilde aktarma konusunda erkek çocuklar için göz teması önerilebilir, fakat bazı toplumlarda kızlar için bu uygun kabul edilmeyebilir. Bu durum bir takım yaşam becerilerinin gelişiminde sosyal, kültürel çevre ve cinsiyetle ilgili sorunlara yol açabilmektedir (Murthy 2016).

2.3. Ölçek Geliştirme

2.3.1. Madde Havuzu Oluşturma

Araştırma literatüründe "madde" ile "soru" kelimeleri eş anlamlıdır ve "soru" kelimesi değil "madde" kelimesi kullanılmaktadır. Bu aşamada araştırma değişkenleriniz ve sorularınız hakkında veri toplamak için kullanılacak öğeler oluşturulur. Araştırmacılar daha önce benzer çalışmalarda kullanılmış ve kavramsal geçerliliği test edilmiş ölçek formlarını kullanarak geliştirilecek ölçek maddeleri hazırlayabilirler. İlgili literatürün taranması ve gözden geçirilmesi sonucunda yeni maddeler oluşturulmalıdır. İki şekilde de da alıntı yapılan kaynaklara atıf yapılmalıdır (Polit ve ark 2001).

2.3.2. Geçerlik ve Güvenirlik

Genellikle bir nesnenin, olgunun veya tutumun özelliklerinin sayısallaştırılması veya sayılabilir sembollerle temsil edilmesi ölçmedir. Ölçüm yaparken nesnelere ve duruşların boyutu, sayısı ve oranı sayısal olarak belirtilir. Ölçme; çalışılan konu ile ilgili değerlendirme yapmak ve ulaşılan sonuçlara göre belirli kararlar almak amacıyla uygulanır. İncelediğiniz özelliği ölçülebilir ve sayısal yönden ifade edebilirsiniz bilimsel olarak yorumlayabilirsiniz. Ölçülemeyen veya sayısal olarak ifade edilemeyen özellikler yalnızca betimlenebilir. Üzerinde çalışılan özellikleri güvenilir ve geçerli bir biçimde ölçmek amacıyla kullanılan ölçüm araçlarına "ölçek" denir. Ölçekler, sayısal değerleri belirterek soyut verileri somut

verilere dönüştürmenize olanak sağlar (Burns ve Grove 2009, Ercan ve Kan 2004, Kubilay 2002). Somut veya soyut özellikleri ölçmek için tercih edilen ölçeklerin standart ölçüm araçları olması gerekmektedir. Başarılı bir ölçüm aracında bulunması gerekli olan iki temel özellik geçerlik ve güvenilirliktir (Dempsey ve Dempsey 2000, Erefe 2002, Polit ve Beck 2010).

➤ **Geçerlik**

Geçerlik, bir ölçeğin ölçtüğü özelliği bir diğer özellik ile karıştırmadan doğru şekilde ölçebilmesi düzeyidir. Bir ölçüm sonucunda ulaşılan veriler, ölçülen şeyin özelliklerini yansıtmalıdır. Geçerlik "Maddelerimiz bu amaçla ölçmesini istediğim şeyi tam olarak ölçebilir mi? Sorusuna cevap vermektedir (Dempsey ve Dempsey 2000, Erkan ve Kan 2004, Elefe 2002, Polit ve ark 2001).

• **İçerik/Kapsam Geçerliliği**

Ölçeklerin ve ölçek maddelerinin ölçümleri, ilgilenilen kavramı ne kadar iyi ölçtüklerini ve ölçülen yapı haricinde kavramları içerme durumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu, bir ölçekteki maddelerin ölçülen kavramsal yapıyı yeterince ölçüp ölçmediğini belirtir (Erefe 2002, Polit ve ark 2001).

• **Yüzey/Görünüm Geçerliliği**

Bir ölçme aracında yer alan maddelerin istenilen özellikleri ölçme durumunu konuya ilişkin uzman görüşüne göre belirlenir. Uzman sayısı 3 ile 20 arasında seçilmelidir. Değerlendirme sonuçlarına göre uzman önerilerine göre düzeltilir ve uygun maddeler ölçeğe dahil edilir. Uzmanlar arasındaki tutarlılığın belirlenmesi amacıyla kapsam geçerlilik indeksi kullanılmaktadır. Uzmanlar arası uyum 0,80'den büyük olmalıdır (Dempsey ve Dempsey 2000, Ercan ve Kan 2004, Erefe 2002, Polit ve ark 2001, Şencan 2005).

• **Yapı Geçerliliği**

Yapı, belirli birbirine bağlı öğelerden veya öğeler arasındaki ilişkilerden kaynaklanan bir modeldir. Yapı geçerliliği, bir ölçeğin ölçmek istediği kavramsal yapıyı ne düzeyde ölçtüğü anlamına gelir. Yapı geçerliliği, bir ölçüm aracının ölçmeyi amaçladığı soyut kavramı veya tutumu ne düzeyde doğru ölçbildiğini değerlendirir.

Yapı geçerliliği sağlanan ölçeklerde iki farklı grubun ölçekten aldığı puanların farklı olması beklenir (Erefe 2002, Şencan 2005).

○ Faktör Analizi

Faktör analizi, benzer kavram ya da nitelikleri ölçen ve daha az sayıda faktörle açıklanan çok sayıda maddenin farklı alt boyutlarda gruplanmasıdır. Birbiriyle ilişkili unsurlar alt boyutları oluşturur. Faktör analizi için ölçekteki maddelerin 5 ile 10 katı arasında örneklem sayısı olması gerekmektedir. Faktör analizi için genellikle 100 veya daha fazla örneklem büyüklüğü gerekmektedir. Sayının daha az olması yeterli ve güvenilir olmadığını göstermektedir (Eser ve Baydur 2007, Şencan 2005). Faktör analizi gerçekleştirmek için faktörler arasındaki korelasyon katsayılarının anlamlılığına Bartlett testiyle bakılır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 0,60'tan büyük olması ve Bartlett testinin anlamlı sonuç vermesi bu ölçğe faktör analizi uygulanabileceğini belirtmektedir. Bartlett testi sonuçlarının anlamlı olmaması faktör analizinin kullanımının tekrar düşünülmesine neden olmaktadır. Faktör analizinde örneklem yeterliliği derecesi Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine göre belirlenmektedir.

KMO değeri;

- “.90-100 mükemmel
- .80-89 çok iyi
- .70-79 iyi
- .60-69 orta
- .50-59 zayıf
- .50 ve daha düşük olması örneklem büyüklüğü geçerlik analizleri için yeterli düzeyde olmsdığı” şeklinde yorumlanır (Eser ve Baydur 2007, Gözüm ve Aksayan 2003).

Faktör analizi sonuçları, elde edilen faktör yük değerleri ile maddelerin faktörlerle olan ilişkisinin boyutunu gösterir. Maddelerin faktör yükü faktörlerin hangisinde en fazla ise o faktörün kapsamına dahil edilir.

Genellikle faktör yük değeri;

- .30-.50 arası = orta
- .60 ve üstü = yüksek değer kabul edilir.

Uygulama aşamasında genel olarak bir maddenin bir faktöre dahil olması için “.30 ve üzeri” yük değerinin bulunması gerekmektedir (Gözüm ve Aksayan 2003, Özdamar 2005).

❖ Açımlayıcı Faktör Analizi

Genellikle ilişkisi olan değişkenleri belirli alt gruplarda bir araya getirme amacını taşır. Yeni bir ölçek geliştirilirken doğrulayıcı faktör analizi öncesinde açımlayıcı faktör analizi kullanılmalıdır. Bu sayede, açımlayıcı faktör analizi kullanılarak belirlenen yöntemleri gözden geçirmektedir (Erefe 2002, Harrington 2009, Şimşek 2007, Şencan 2005).

❖ Doğrulayıcı Faktör Analizi

Belirlenen alt boyutlar içerisinde öğelerin temsil düzeyinin yeterlilik durumunu değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi kapsamında, ölçeğin yapısını açıklama düzeyini belirlemek için ortaya konulan alt boyutlar incelenir. Doğrulayıcı faktör analizi aynı zamanda unsurlar arasındaki ilişkilerin ve oluşturdukları faktörlerin yeterlilik derecesi ile ilgili de bilgi sağlar. Ölçek geliştirilirken öncelikle doğrulayıcı faktör analizi, ardından tekrardan açımlayıcı faktör analizi yapılması gerekmektedir (Gözüm ve Aksayan 2003, Şencan 2005, Şimşek 2008).

➤ Güvenirlilik

Güvenirlilik, bir ölçeğin ölçtüğü durumu tutarlı ve tekrar edilebilir bir şekilde ölçebilme yeteneğini ifade eder. Ölçüm sonuçlarında rastgele hataların bulunmaması, ölçüm aracının güvenilir olduğunu gösterir. Güvenirlilik, bir ölçeğin aynı evrenden alınan diğer örneklemelere uygulanmasıyla elde edilen sonuçların kararlılığı olarak anlaşılmaktadır (Erefe 2002, Gözüm ve Aksayan 2002, Şencan 2005).

Güvenirlilik, beş temel bileşen altında incelenmiştir;

- İç Tutarlılık: Ölçekteki her madde, ölçtüğü ortak kavramsal yapıyı temsil etmelidir, böylece ölçek maddelerinin hepsi aynı kavramsal yapıyı ölçer.
- İstikrarlılık: Ölçek aynı kütleye başka zaman ya da yerde uygulandığında elde edilen sonuçlar benzerdir.
- Temsil Edicilik: Bir ölçeğin aynı evrende bulunan başka örneklem gruplarına uygulanması benzer sonuçlar vermesidir.
- Eş Değerlilik: Aynı kavramsal yapıyı ölçen iki ya da daha fazla testin eş zamanlı olarak uygulanması ve benzer sonuçlar vermesidir.
- Nesnellik: Aynı ölçeği uygulayan farklı değerlendiricilerin aynı kişiye benzer puanlar vermesi durumunda bu durum ortaya çıkar.

❖ **Güvenirlilik Test Yöntemleri**

- **Test-tekrar test yöntemi**

Ölçek minimum 30 kişiden oluşan bir örneklem grubuna 2 ila 6 hafta arayla iki kere uygulanmalıdır. Uygulamaların puanları arasındaki ilişki, Pearson Momentler Çarpımı korelasyon testi kullanılarak ve korelasyon katsayısı (r değeri) hesaplanarak test edilir. Ortaya çıkan 'r' değeri güvenirlilik düzeyini gösterir ve 1'e yakın ve en az 0,70'ten büyük olmalıdır. İki ölçümün ortalama değerlerinde farklılık olmaması beklenmektedir (Polit ve Beck 2010).

- **Paralel Form Güvenirliliği (Eşdeğer Form Güvenirliliği)**

Aynı gruba, aynı zaman diliminde benzer yapıyı ölçmek amacıyla iki farklı ölçeğin uygulanması sürecidir. Ölçeklerin puanı arasında minimum 0.70 korelasyonun bulunması gerekmektedir (LoBiondo Wood ve Haber 2010).

- **İki Yarıya Bölme Yöntemi**

Ölçek maddeleri, tek-çift maddeler şeklinde ya da rastgele ikiye bölünerek değerlendirilir. Bu iki bölüm arasında yapılan ölçümlerde en az 0.80 seviyesinde bir korelasyon olması gerekmektedir. Spearman-Brown ve Guttman güvenirlilik katsayılarının minimum değeri 0.70 olmalıdır (Ercan ve Kan 2004, Erefe 2002, Polit ve ark 2001).

- **Madde-Madde Puan Analizi**

Ölçek maddeleri arasındaki ilişkinin derecesini belirtir. Maddeler arasındaki korelasyon analizinde ilişkinin negatif çıkması maddeler arasında ters bir ilişkinin olduğu anlamına gelmektedir. Duruma göre bu maddelerden biri ya da ikisi birden ölçekten dışlanabilir (Ercan ve Kan 2004).

- **Madde- Toplam Puan Analizi**

Ölçekteki maddelerden belirlenen puanlar ve ölçeğin genel puanın ilişkisini gösterir. Bu analiz için, ölçeğin genel puanı ile bireysel madde puanları arasındaki korelasyonları kullanılır. Madde-Toplam puan korelasyonunun fazla olması testin iç tutarlılığının yüksekliğini göstermektedir. Bu testi gerçekleştirmek için minimum 100-200 katılımcı gerekmektedir. Bir maddenin madde-toplam korelasyon katsayısı 0.30'dan düşükse, ölçekten çıkarılması önerilir. Eğer bu madde çıkarıldığında ölçeğin Cronbach alfa değeri artıyorsa, bu madde ölçekten dışlanmalıdır. Bir maddeyi kaldırdıktan sonra Cronbach alfası çok az artarsa veya hiç artmazsa, madde çıkarmak yerine değiştirilebilir (Öner 1996, Şencan 2005)

- **Cronbach Alfa (α) Katsayısı**

Ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlılık durumunu ve aynı kavramı ölçme durumlarını görmek için Cronbach alfa katsayısına bakılmaktadır. Cronbach alfa katsayısı 0'dan 1'e kadar değerler alır. Negatif bir Cronbach α katsayısı, ölçüm cihazının homojen bir yapıyı ölçmediği anlamına gelir. Cronbach alfa, en az üç seçenekli Likert tipi ölçeklerde güvenilirlik analizi için kullanılmaktadır (Dempsey ve Dempsey 2000, Erefe 2002, Polit ve ark 2001). “Cronbach Alfa Katsayısının değerlendirilmesinde;

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ = ölçek güvenilir değildir
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ = ölçek düşük güvenilirliktedir
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ =ölçek oldukça güvenilirdir
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ = ölçek yüksek derecede güvenilirdir” şeklinde değerlendirilmektedir.

Ölçek geliştirmelerde hedef belirlenmiş olan madde sayısını tutturmak değil, yeterli güvenilirlik düzeyini yakalamaktır (şencan 2005).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırma Türü

Çalışmada model olarak metodolojik araştırma modeli seçilmiştir. Metodolojik araştırma modeli incelenen kavramları veya yapıları ölçmek için araç ve tekniklerin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için kullanılmaktadır (Erdoğan ve ark 2015).

3.2.Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Ekim-Kasım 2023 tarih aralığında Kırşehir il merkezindeki resmi ve özel anaokullarında 4-6 yaş grubu çocukların ebeveynlerine uygulanmıştır.

3.3.Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışma evrenini, Kırşehir il merkezindeki 4-6 yaş çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılması önerilen örneklem seçim yöntemlerine göre seçilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları için örneklem sayısının ölçeğin madde sayısının minimumu 5 ila 10 katı kadar olması gerekmektedir (Aksayan ve ark 2012; DeVellis ve Thorpe, 2021; Tavşancıl, 2010; Tezbaşaran, 2008). Araştırmada geliştirilen Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği için madde havuzunun oluşturulmasında gerekli örnek hesaplamaları yapılmıştır. 54 maddelik deneme ölçeğinin örneklem büyüklüğü 540 olarak belirlenmiştir. Bu sayı madde havuzunun 10 katı etmektedir.

3.4.Verilerin Toplanması

Veriler, gerekli izinler alınarak Ekim-Kasım 2023 tarih aralığında toplanmıştır. Google Forms ile oluşturulan anket 4-6 yaş çocuğu olan ebeveynlere çevrimiçi (online) olarak doldurtulmuştur. Veriler, Tanıtıcı Özellikler Formu ve Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği Taslak Formu ile toplanmıştır.

3.4.1.Veri Toplama Araçları

- **Tanıtıcı Özellikler Formu**

Tanıtıcı özellikler formunu araştırmacı literatüre dayalı olarak oluşturmuştur. Yaş, cinsiyet, aile tipi ve eğitim durumunu içeren 11 soru bulunmaktadır.

- **Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği Taslak Formu**

Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği, literatürde 4-6 yaş arası çocuklarda günlük yaşam becerilerini ölçen ve tüm gelişim alanlarını kapsayan bir ölçüm aracının bulunmaması nedeniyle geliştirilmiştir. Taslak form 62 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin geliştirilmesinde literatürden ve yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı nitel görüşmelerden yararlanılmıştır. (Sare Veli 2020, Sezgin 2018).

3.5. Ölçek Geliştirme Aşamaları

Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin geliştirilmesi aşamaları aşağıdaki gibidir:

3.5.1. Madde havuzu aşaması

Madde havuzu oluşturma da ilk olarak 4-6 yaş grubu çocukların günlük yaşam becerilerine ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra çocukların günlük becerilerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla örneklem grubunda olan 20 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme formu ile nitel görüşmeler yapılmıştır. Nitel görüşme verilerinden ve literatürden 4-6 yaş grubu çocukların günlük yaşam becerileri belirlenerek maddeler oluşturulmuş ve maddeler 5’li likert tipinde “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “genellikle”, “her zaman” şeklinde belirlenmiştir.

3.5.2. Uzman görüşü aşaması

4-6 yaş arası çocuklara günlük becerilerine yönelik oluşturulan ölçek maddeleri için, kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla 10 uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler, Lawshe tekniği kullanılarak kapsam geçerlilik oranı ve kapsam geçerlilik indeksi hesaplanarak analiz edilmiştir. Uzmanların sunduğu geri bildirimlere göre; uzmanların çıkarılması gerektiğini belirttiği maddeler çıkarılıp ve düzenlenmesini önerdiği maddelerde gereken düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

3.5.3. Ön uygulama / pilot çalışma aşaması

Yazılı ifadelerin uzman değerlendirmesi sonrasında gerekli düzeltmeler yapılarak örneklem grubu ile aynı özelliklerde olan, literatürde kabul edilen en düşük pilot çalışma örneklem sayısı olan 30 kişiye çevrimiçi (online) yapılmıştır (Epstein ve

ark 2015, Johanson ve Brooks 2010). Deneme ölçeği analiz edilmiş ve ölçeği yanıtlama süresi yaklaşık 15-20 dakika olarak belirlenmiştir.

3.6.Ölçeğin Puanlanması

Likert tipi ölçekteki maddelerin her birine 1 ile 5 arasında puanlama yapılmıştır. Çocuğun becerileri yapabilme düzeyi için “hiçbir zaman” cevabına “1”, “nadiren” cevabına “2”, “bazen” cevabına “3”, “genellikle” cevabına “4” ve “her zaman” cevabına “5” puan verilmiştir. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin tersten puanlanan maddesi yoktur. Ölçekten alınan puan çoğaldıkça çocuğun günlük yaşam beceri düzeyi de artış göstermektedir şeklinde açıklanmaktadır.

3.7.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde kullanılan programlar IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences) ve IBM SPSS AMOS (Analysis of Moment Structures)’dur. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler için frekans, yüzdeler, ortalama, standart sapma değerlerine bakılmıştır. Geçerlik analizleri çeşitli yöntemlerle yapılmıştır: Kapsam geçerliliği için Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGI) hesaplanmıştır. Yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett testi kullanılmış, Temel Bileşenler Analizi (Principle Component Analysis) ile verilerin uygunluğu test edilmiş ve Varimax Rotasyonu uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile modelin uygunluğu değerlendirilmiş ve yapısal geçerlik test edilmiştir. Ayrıca, ölçeğin ayırt edici geçerliliği için %27 alt ve %27 üst gruplar arasında Bağımsız Gruplarda t testi yapılmıştır. Güvenirlik analizleri için çeşitli yöntemler kullanılmıştır: Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı ile genel güvenirlilik değerlendirilmiş, madde-madde toplam puan korelasyonu için Pearson Momentler Çarpımı korelasyon testi uygulanmış, test-tekrar test güvenirliliği yine Pearson korelasyon testi ile ölçülmüş, bağımlı gruplarda t testi ile istatistiksel fark incelenmiş, sınıf içi korelasyon katsayısı hesaplanmış ve ölçek tepki yanlılığı için Hotelling T2 testi yapılmıştır.

3.8.Araştırmanın Etik Boyutu

‘Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi’ isimli araştırma için Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden ve Selçuk Üniversitesi Sağlık

Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin (Tarih: 31/05/2023, Karar no: 2023/577) alınmıştır. Araştırmanın amacı ve yararları ebeveynlere anlatılarak gönüllülük ilkesi gözetilerek sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

4.BULGULAR

4.1. Ölçek Geliştirme Çalışmasına Katılan Çocukların Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Ölçek geliştirme çalışmasına katılan çocukların sosyodemografik özellikleri Tablo 4.1'de sunulmaktadır.

Tablo 4.1: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri (n=540).

	Sayı	%
Yaş		
4 Yaş	135	25.0
5 Yaş	258	47.8
6 Yaş	147	27.2
Cinsiyet		
Kız	265	49.1
Erkek	275	50.9
Aile Tipi		
Geniş Aile	46	8.5
Çekirdek Aile	480	88.9
Parçalanmış Aile	14	2.6
Kardeşi var mı?		
Var	410	75.9
Yok	130	24.1
Anne-Baba Çalışma Durumu		
Anne çalışıyor, baba çalışmıyor.	3	.6
Baba çalışıyor, anne çalışmıyor.	348	64.4
İkisi de çalışıyor.	180	33.3
İkisi de çalışmıyor.	9	1.7
Çocuk Kiminle Kalıyor		
Anne	28	5.2
Baba	6	1.1
Anne-Baba	494	91.5
Diğer	12	2.2
Gelir-Gider Durumu		
Geliri giderinden fazla	117	21.7
Gideri gelirinden fazla	129	23.9
Gelir gider eşit	294	54.4
Anne Öğrenim Durumu		
Okuryazar	5	.9
İlköğretim	32	5.9
Ortaöğretim	60	11.1
Lise	165	30.6
Lisans	243	45.0
Lisansüstü	35	6.5

Baba Öğrenim Durumu		
Okuryazar	3	.6
İlköğretim	20	3.7
Ortaöğretim	53	9.8
Lise	199	36.9
Lisans	219	40.6
Lisansüstü	46	8.5
Çocuk Kiminle Daha Çok Vakit Geçiriyor		
Anne	313	58.0
Baba	14	2.6
Anne-Baba eşit	199	36.9
Diğer	14	2.6
Çocuğun Okul Türü		
Devlet Okulu	464	85.9
Özel Okul	76	14.1

Yüzdeler n=540 üzerinden alınmıştır.

Araştırmaya katılanların %50.9'u erkek, %47.8'i beş yaşındaki çocuklardan oluşmaktadır. Katılımcıların %88.9'unun aile tipinin çekirdek aile olduğu, %75.9'unun kardeşinin olduğu, 64.4'ünün babasının çalışıp annesinin çalışmadığı, %91.5'inin anne ve babasıyla yaşadığı, %54.4'ünün gelir giderinin eşit olduğu, %45.0'mın annesinin öğrenim durumunun lisans olduğu, %40.6'sının babasının eğitim durumunun lisans olduğu, %58.0'mın annesiyle daha fazla vakit geçirdiği, %85.9'unun okul türünün devlet okulu olduğu belirlenmiştir(Tablo 4.1).

4.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin geçerliği için; kapsam geçerliği ve yapı geçerliği analizleri yapılmıştır.

4.2.1. Kapsam Geçerliği

Ölçekte bulunan maddelerin ölçülmekte olanın niteliği ile ilişki oranı, temaları kapsayıp kapsamadığı, ölçek maddelerinin anlatım şekli ve anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla 10 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlarla paylaşılan ölçek toplam da 62 maddeden oluşmuştur. Uzmanlar maddelerin her birini Lawshe yöntemine göre değerlendirerek 3 “Uygun” , 2 “Uygun Ancak Düzeltmeli” ve 1 “Çıkartılmalı” şeklinde puanlamıştır. Ölçekte bulunan maddelerin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla uzman görüşü sonucu ulaşılan nitel veriler, Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGI) hesaplamaları yapılarak

nicel veri haline getirilmiştir. Nicel veri haline getirilen değerlendirme sürecinde öncelikle tüm ölçek maddelerinin KGO değeri, sonrasında ölçek maddelerinin her birinin KGI değeri hesaplaması yapılmıştır. KGO ve KGI değeri Microsoft Excel 2013 programı kullanılarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.2: 0.05 anlamlılık düzeyinde KGO'lar için minimum değerler (Lawshe 1975).

Uzman Sayısı	Minimum Değer	Uzman Sayısı	Minimum Değer
5	0.99	13	0.54
6	0.99	14	0.51
7	0.99	15	0.49
8	0.78	20	0.42
9	0.75	25	0.37
10	0.62	30	0.33
11	0.59	35	0.31
12	0.56	40+	0.29

Tablo 4.3: Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği Madde Havuzu Uzman Görüşlerinin Değerlendirilmesi (n=10).

Maddeler	KGO	Karar
Madde 1	1	Uygun
Madde 2	1	Uygun
Madde 3	1	Uygun
Madde 4	1	Uygun
Madde 5	1	Uygun
Madde 6	1	Uygun
Madde 7	1	Uygun
Madde 8	0.8	Uygun
Madde 9	0.8	Uygun
Madde 10	1	Uygun
Madde 11	1	Uygun
Madde 12	1	Uygun
Madde 13	1	Uygun
Madde 14	0.8	Uygun
Madde 15	1	Uygun
Madde 16	1	Uygun
Madde 17	1	Uygun
Madde 18	0.4	Ret
Madde 19	1	Uygun
Madde 20	1	Uygun
Madde 21	1	Uygun
Madde 22	1	Uygun
Madde 23	1	Uygun

Madde 24	1	Uygun
Madde 25	0.8	Uygun
Madde 26	1	Uygun
Madde 27	1	Uygun
Madde 28	1	Uygun
Madde 29	0.8	Uygun
Madde 30	0.8	Uygun
Madde 31	1	Uygun
Madde 32	0.8	Uygun
Madde 33	1	Uygun
Madde 34	1	Uygun
Madde 35	1	Uygun
Madde 36	1	Uygun
Madde 37	0.6	Ret
Madde 38	0.4	Ret
Madde 39	1	Uygun
Madde 40	0.8	Uygun
Madde 41	1	Uygun
Madde 42	0.8	Uygun
Madde 43	1	Uygun
Madde 44	0.8	Uygun
Madde 45	0.8	Uygun
Madde 46	0.8	Uygun
Madde 47	1	Uygun
Madde 48	1	Uygun
Madde 49	0.2	Ret
Madde 50	1	Uygun
Madde 51	1	Uygun
Madde 52	0.8	Uygun
Madde 53	0.8	Uygun
Madde 54	0.6	Ret
Madde 55	0.8	Uygun
Madde 56	1	Uygun
Madde 57	0.6	Ret
Madde 58	1	Uygun
Madde 59	0.6	Ret
Madde 60	0.6	Ret
Madde 61	1	Uygun
Madde 62	0.8	Uygun

KGI: 0.92

10 uzmandan kapsam geçerliği için görüş alınmıştır bu yüzden maddelerin her birinin içerik geçerliliği değerlerinin en az alabileceği değer 0.62'dir. Ölçeğin kapsam geçerliği için uygulanan Lawshe analizine göre, KGO değeri 0.62'nin altında olan 8 madde (18, 37, 38, 49, 54, 57, 59, 60) ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 54 madde

tekrardan, 1'den 54'e kadar numaralandırılarak yapı geçerliği için test edilme aşamasına geçilmiştir.

4.2.2. Yapı Geçerliği

Günlük Yaşam Becerileri Ölçeğinin yapı geçerliği için faktör yapısını belirlemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA), sonrasında ulaşılan yapıyı test etmek için ise Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Daha sonra %27 alt - %27 üst grup karşılaştırılması yapılmıştır. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin verilerinin yarısı (270) ile AFA, ortaya çıkan yapının geçerliğini test etmek için verilerin kalan yarısıyla da (270) DFA yapılmıştır.

- **Açımlayıcı Faktör Analizi**

Tablo 4.4: Açımlayıcı Faktör Analizi (n= 270).

Madde Numarası	Maddeler	Faktörler	Temel Bileşenler Analizindeki Faktör Yük Değerleri	Faktörlerin Varyansları Açılama Oranları
Madde 1	İletişim başlatır, sürdürür ve tamamlar.		.833	
Madde 2	Yeni birisi ile tanıştığında kendini tanıtır.		.752	
Madde 3	Toplum önünde kendini ifade eder.		.662	
Madde 4	Konuşmak için nazikçe söz hakkı ister.	Faktör 1	.605	%31.43
Madde 5	Akranlarından istekte bulunur.		.591	
Madde 6	İstediği ilgi alanında oyun başlatır, sürdürür ve tamamlar.		.578	
Madde 7	Kendi tercihlerini ifade eder.		.567	
Madde 8	Kendisiyle ilgili özellikleri tanıtır.		.525	
Madde 9	Kıyafetlerini kendisi katlar		.688	
Madde 10	Kıyafetlerini kendi başına giyer çıkarır.		.654	

Madde 11	Yatağını kendi başına toplar.		.643	%8.42
Madde 12	Tuvalet sonrası kendisinin ve mekanın temizliğini yapar.	Faktör 2	.554	
Madde 13	Masayı tek başına siler.		.520	
Madde 14	Yaşına uygun sorumlulukları alır.		.782	
Madde 15	Kurallara uyar.		.691	
Madde 16	Yaşına uygun işlere yetişkin müdahalesi olmadan başlar ve bitirir.	Faktör 3	.517	%7.14
Madde 17	Verilen görevi zamanında tamamlar.		.512	
Madde 18	Aile bireyleri arasında görev paylaşımı yapıldığında verilen görevi yerine getirir.		.495	
Madde 19	Bir kaptan diğer kaba kaşıklama yapar.		.838	
Madde 20	Bir kaptan diğer bir kaba sıvı bir ürünü boşaltır.	Faktör 4	.795	%3.67
Madde 21	Kapıyı kendisi açar kapar.		.412	
Toplam Ölçek	-	-	-	%50.68
Açıklanan Toplam Varyans (%): %50.6				
KMO: 0.87				
Bartlett's Testi (SD: 210) χ^2 : 2525.39/p				

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği taslağı 54 maddeden oluşmaktadır. Taslak ölçeğin 11 maddesinin faktör yüklerinin birbirine yakınlığı ve faktör yükleri farkının <0.10 olması kaynaklı bazı maddeler binişik madde olarak görülmüş ve ölçek dışında bırakılmıştır. Faktör yükleri <0.30 olan 8 madde de yeterli faktör yükünün mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmış ve ölçek dışında bırakılmıştır. Toplamda 33 madde ölçekten çıkarıldıktan sonra, geriye kalan 21 madde ile yapılan

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçları, Tablo 4.4'te sunulmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin faktör yapısını oluşturmak için kullanılmıştır.

Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin AFA'dan önce yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0.87 ve Barlett testi $\chi^2=2525.394$, $p<0.001$ bu şekildedir. Ulaşılan sonuçlara göre Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin faktör yapısını oluşturmak için AFA tekniklerinden temel bileşenler analizi uygulanmış ve Varimax Rotasyon yöntemi tercih edilmiştir. AFA sonucunda, dört faktörlü bir yapı oluşturulmuş ve bu yapı toplam varyansın %50.6'sını açıklamıştır. AFA sonucunda dört faktörlü yapının iletişim becerisi alt boyutunun faktör yükleri .52- .83, öz bakım becerisi alt boyutunun faktör yükleri .52- .68, öz yönetim alt boyutunun faktör yükleri .49- .78, motor beceri alt boyutunun faktör yükleri .41-.83 arasında olduğu belirlenmiş olup bu AFA sonuçlarına bakılarak ölçek maddelerinin yapı geçerliğini sağladığı söylenebilir.

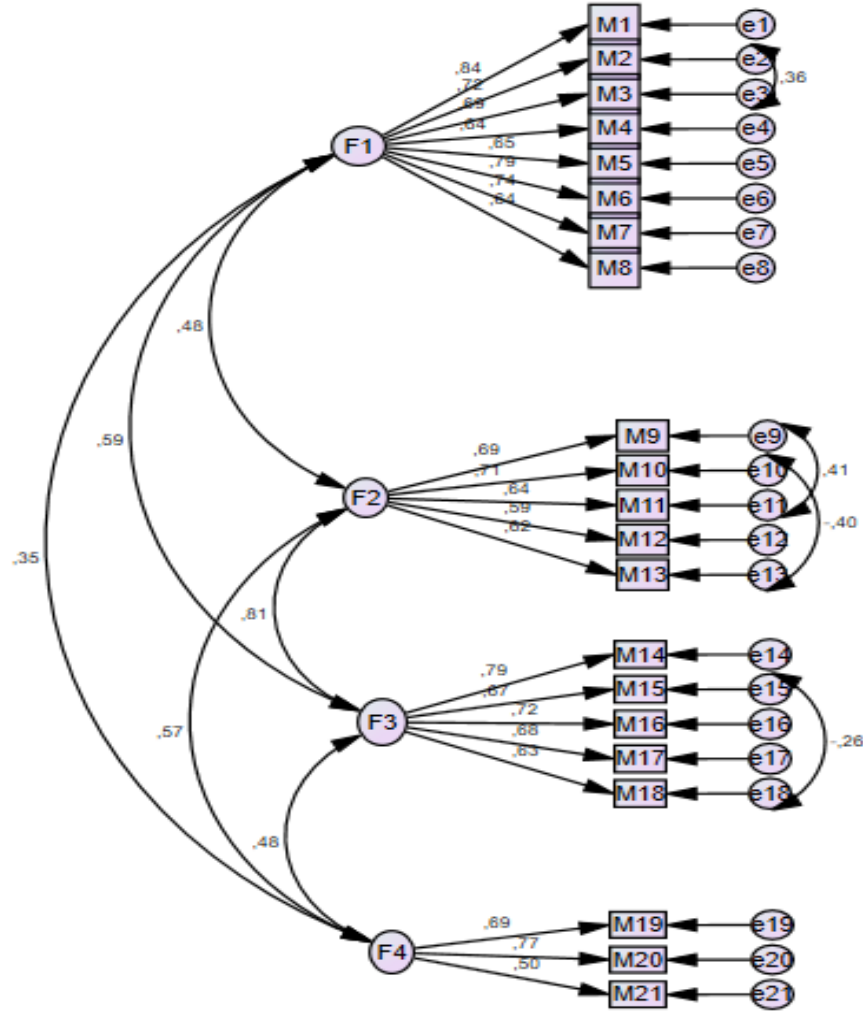
- **Doğrulayıcı Faktör Analizi**

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin AFA'da ortaya konan dört faktörlü yapısının geçerliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 4.5: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyumluluk Değerleri (n=270).

DFA Uyumluluk İstatistiği	Uyum Değerleri
χ^2/SD	2.25
GFI	0.90
CFI	0.91
NFI	0.90
AGFI	0.86
RMSEA	0.068

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin DFA uyum değerleri Tablo 4.5'te belirtilmiştir. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin uyum indeksleri χ^2/SD 2.258, GFI 0.90, CFI 0.91, NFI 0.90, AGFI 0.86, RMSEA 0.068 olarak saptanmıştır.

Şekil 4.1: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri (n=270).

Doğrulamalı faktör analizi sonucuna göre, iletişim becerisi alt boyutu faktör yükleri .64- .84, öz bakım becerisi alt boyutu faktör yükleri .59- .71, öz yönetim becerisi alt boyutu faktör yükleri .63- .79, motor beceri alt boyutu faktör yükleri .50- .77 arasındadır.

- **%27 Alt - %27 Üst Grup Karşılaştırılması**

Tablo. 4.6: %27 Alt - %27 Üst Grup Karşılaştırması (n=292).

Ölçek	Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalaması	Test	
		t	p

	%27 Alt Grup Karşılaştırması $\chi^2 \pm SS$	%27 Üst Grup Karşılaştırması $\chi^2 \pm SS$		
Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	70.78±6.58	97.47±3.00	-44.57	<0.001

Ölçeğin güvenilirliğini sağlamak için ölçeğin toplam puanı ile gruplara ayrılan alt %27 (ölçek toplam puanı en az olan katılımcılar) ve üst %27 (ölçek toplam puanı en fazla olan katılımcılar) gruplarının ortalama puanları bağımsız gruplarda t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin %27 alt - %27 üst grup karşılaştırmalarında analiz sonuçlarında %27 alt grup puan ortalaması 70.78±6.58, %27 üst grup puan ortalaması 97.47±3.00 ve t değeri -44.57 (p< 0.001) bulunmuştur. Ölçeğin toplam puanlarının %27 alt ve %27 üst grupları arasında anlamlı fark bulunması ölçeğin güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

4.3. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin güvenilirliğini değerlendirmek için bir dizi analiz uygulanmıştır; Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı ile ölçeğin iç tutarlılığı ölçülmüş, madde-toplam puan korelasyon analizi ile her bir maddenin ölçekle olan uyumuna bakılmış, test-tekrar test güvenirliliği ile ölçeğin zaman içindeki tutarlılığı test edilmiş ve ölçek tepki yanlılığı analizleri yapılarak ölçeğin objektifliği değerlendirilmiştir..

4.3.1. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Cronbach α Güvenirlilik Katsayıları

Tablo 4.7. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin ve Alt Boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayıları (n=540).

Ölçek ve Alt boyutları	Madde Sayısı	Alınabilecek Alt-Üst Puanlar	X ± SS	Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı
Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	21 madde	37-105	85.12±10.92	.845

İletişim Becerisi Alt Boyutu (1.2.3.4.5.6.7.8. maddeler)	8 madde	14-40	33.22±5.08	.797
Öz Bakım Becerisi Alt Boyutu (9.10.11.12.13. maddeler)	5 madde	7-25	18.25±4.20	.719
Öz Yönetim Becerisi Alt Boyutu (14.15.16.17.18. maddeler)	5 madde	9-25	20.70±3.37	.721
Motor Beceri Alt Boyutu (19.20.21. maddeler)	3 madde	3-15	12.95±2.50	.759

Ölçeğin toplamının ve alt boyutlarının puanlarının Cronbach α güvenilirlik katsayıları, standart sapmaları ve ortalamalarında değerlendirme yapılmıştır. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı $\alpha = .84$ 'tür. İletişim Becerisi alt boyutu güvenilirlik katsayısı $\alpha = .79$, öz bakım becerisi alt boyutu güvenilirlik katsayısı $\alpha = .71$, öz yönetim becerisi alt boyutu güvenilirlik katsayısı $\alpha = .72$, motor beceri alt boyutu güvenilirlik katsayısı $\alpha = .75$ 'tir.

4.3.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Analizi

Tablo 4.8. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçek Maddelerinin Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizi (n = 540).

Maddeler	Madde Toplam Puan Korelasyonları (n=)	
	r	p
1.Kıyafetlerini kendisi katlar.	.456	
2.Kıyafetlerini kendi başına giyer çıkarır.	.515	
3. Tuvalet sonrası kendisinin ve mekanın temizliğini yapar.	.512	
4.Yatağını kendi başına toplar.	.380	
5. Kurallara uyar.	.491	
6. Yaşına uygun sorumlulukları alır.	.427	
7. Yaşına uygun işlere yetişkin müdahalesi olmadan başlar ve bitirir.	.459	

8. Verilen görevi zamanında tamamlar.	.458	
9. Kapıyı kendisi açar kapar.	.275	
10. Bir kaptan diğer kaba kaşıklama yapar.	.438	<0.001
11. Bir kaptan diğer bir kaba sıvı bir ürünü boşaltır.	.454	
12. Masayı tek başına siler.	.471	
13. Aile bireyleri arasında görev paylaşımı yapıldığında verilen görevi yerine getirir.	.530	
14. Toplum önünde kendini ifade eder.	.391	
15. Yeni birisi ile tanıştığında kendini tanıtır.	.393	
16. Konuşmak için nazikçe söz hakkı ister.	.381	
17. İletişim başlatır, sürdürür ve tamamlar.	.457	
18. İstedığı ilgi alanında oyun başlatır, sürdürür ve tamamlar.	.504	
19. Akranlarından istekte bulunur.	.413	
20. Kendi tercihlerini ifade eder.	.466	
21. Kendisiyle ilgili özellikleri tanıtır.	.853	

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin güvenilirliğini test etmek için 21 maddeden oluşan ölçeğin madde-toplam puan korelasyonlarına bakıldığında (n = 540), ölçeğin maddelerinin ölçek toplam puanıyla korelasyon katsayıları .275- .853 arasında dağılmaktadır (p = .000).

4.3.3. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Madde-Toplam Puan Analizi

Tablo 4.9. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Madde-Alt Boyut Puan Korelasyonları (n = 540).

Ölçek Alt Boyutları	Maddeler	Madde-Alt Boyut Toplam Puan Korelasyonları (n=7)	
		r	p
İletişim Becerisi Alt Boyutu	1.İletişim başlatır, sürdürür ve tamamlar.	.741	
	2. Yeni birisi ile tanıştığında kendini tanıtır.	.673	
	3. Toplum önünde kendini ifade eder.	.313	
	4. Konuşmak için nazikçe söz hakkı ister.	.533	.000

	5. Akranlarından istekte bulunur.	.549	
	6. istediği ilgi alanında oyun başlatır, sürdürür ve tamamlar.	.688	
	7. Kendi tercihlerini ifade eder.	.681	
	8. Kendisiyle ilgili özellikleri tanıtır.	.243	
Öz Bakım Becerisi Alt Boyutu	9. Kıyafetlerini kendisi katlar.	.414	
	10. Kıyafetlerini kendi başına giyer çıkarır.	.525	
	11. Yatağını kendi başına toplar.	.479	.000
	12. Tuvalet sonrası kendisinin ve mekanın temizliğini yapar.	.541	
	13. Masayı tek başına siler.	.457	
Öz Yönetim Becerisi Alt Boyutu	14. Yaşına uygun sorumlulukları alır.	.562	
	15. Kurallara uyar.	.365	
	16. Yaşına uygun işlere yetişkin müdahalesi olmadan başlar ve bitirir.	.534	
	17. Verilen görevi zamanında tamamlar.	.451	.000
	18. Aile bireyleri arasında görev paylaşımı yapıldığında verilen görevi yerine getirir.	.504	
Motor Beceri Alt Boyutu	19. Bir kaptan diğer kaba kaşıklama yapar.	.660	
	20. Bir kaptan diğer bir kaba sıvı bir ürünü boşaltır.	.645	.000
	21. Kapıyı kendisi açar kapar.	.491	

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin madde–alt boyut puan korelasyonlarına bakıldığında; iletişim becerisi alt boyutu korelasyon katsayılarının .243- .741 aralığında, öz bakım becerisi alt boyutu korelasyon katsayılarının .414- .541 aralığında, öz yönetim alt boyutu korelasyon katsayılarının .365- .534 aralığında, motor beceri alt boyutu korelasyon katsayılarının .491- .660 aralığında istatistiksel yönden düzey olarak anlamlı görülmektedir ($p < .001$).

4.3.4. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Toplam Ölçek Puanları ile Korelasyonları

Tablo 4.10. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutlarının Toplam Ölçek Puanları ile Korelasyonları (n = 540).

Ölçek Alt Boyutları	Ölçek Toplam Puan ile Alt Boyutlar Puanları Arasındaki İlişki	
	r	p
Faktör 1 İletişim Becerisi Alt Boyutu	.693	.000
Faktör 2 Öz Bakım Becerisi Alt Boyutu	.796	.000
Faktör 3 Öz Yönetim Becerisi Alt Boyutu	.785	.000
Faktör 4 Motor Beceri Alt Boyutu	.557	.000

Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin ölçek alt boyutlarının ölçeğin toplamı ile korelasyonlarına (Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu) bakıldığında, iletişim becerisi alt boyutunun ölçeğin toplamı ile korelasyonu pozitif yönde, düzey olarak iyi düzeyde ve istatistiksel yönden de anlamlıdır ($r = .693$, $p = .000$). Öz Bakım Becerisi alt boyutunun ölçeğin toplamı ile korelasyonu pozitif yönde, düzey olarak iyi düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlıdır ($r = .796$, $p = .000$). Öz Yönetim Becerisi alt boyutunun ölçeğin toplamı ile korelasyonu pozitif yönde, düzey olarak iyi düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlıdır ($r = .785$, $p = .000$). Motor Beceri alt boyutunun ölçeğin toplamı ile korelasyonu pozitif yönde, düzey olarak orta düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r = .557$, $p = .000$).

4.3.5. Test-Tekrar Test Güvenilirliği

Tablo 4.11: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Test-Tekrar Test Puan Ortalamaları ve Korelasyonları (n=30).

Ölçek ve Alt Boyutları	Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalaması (n=30)		Analiz Sonuçları				
	İlk Uygulama X ± SS	İkinci Uygulama X ± SS	r	p	t	p	
Alt Boyutlar	Toplam Ölçek	82.66 ±10.39	83.00±10.22	.996	.000	-1.904	.067
	İletişim Becerisi Alt Boyutu	32.40±5.06	32.53±4.87	.990	.000	-1.000	.326
	Öz Bakım Becerisi Alt Boyutu	18.46±3.88	18.50±3.92	.999	.000	-1.000	.326
	Öz Yönetim Becerisi Alt Boyutu	20.00±3.39	20.10±3.27	.996	.000	-1.795	.083
	Motor Beceri Alt Boyutu	11.80±3.08	11.86±2.90	.994	.000	-1.000	.326

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğini ebeveynlerin doldurmasının ardından test-tekrar test güvenilirlik analizi için aynı test belirlenen 30 kişiden oluşan gruba iki hafta sonrasında tekrardan uygulanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının değişmezlik yani test-tekrar test güvenilirlik katsayısı Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile değerlendirme altına alınmıştır ve analiz sonucunda ölçeğin dört alt boyutunun test-tekrar test puanları arasında istatistiksel yönden pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür (toplam ölçek: $r = .996$, $p = .000$; iletişim becerileri alt boyutu: $r = .990$, $p = .000$; öz bakım becerileri alt boyutu: $r = .999$, $p = .000$; öz yönetim becerileri alt boyutu: $r = .996$, $p = .000$; motor beceriler alt boyutu: $r = .994$, $p = .000$).

Bununla birlikte, alt boyutlarından iki haftalık arayla yapılan ölçümler sonucunda ulaşılan puan ortalamaları arasında fark durumunu belirlemek için bağımlı gruplarda t testi yapılmıştır. T testi sonucunda puan ortalamaları arasında istatistiksel yönden anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

4.3.6. Ölçek Tepki Yanlılığı

Yapılan çalışmada ölçek maddelerine karşı tepkilerin eşitlik durumu Hotelling T² testi ile analiz edilmiştir. Test sonucunda Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği Hotelling T²=786.286, p<0.001 olarak belirlenmiştir. Bu belirlemeler de ölçekte tepki yanlılığı bulunmadığını göstermektedir.

5.TARTIŞMA

Bir değerlendirme veya karar vermek amacıyla bir ölçüm aracının kullanılabilmesi için aracın; istenilen niteliği gerçekten ölçüp ölçmediğini (geçerlilik) ve farklı zaman dilimlerinde doğru şekilde ölçüp ölçmediğini (güvenilirlik) ispatlanması gereklidir. Güvenirlik, bir ölçüm aracının aynı düzeyde ölçebilme ve farklı zaman dilimlerinde ölçümlerin tutarlı kalabilmesidir. Güvenirlik, zamanla değişmemeyi belirtir. Geçerlik, bir ölçme aracının ölçtüğü kaliteyi diğer niteliklerle

karıştırmadan uygun düzeyde ölçebilmesidir (Yusoff 2019, Davis 1992). Bu bölümde Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin geliştirilmesi için araştırmanın geçerlik ve güvenirliliği tartışılmaktadır.

5.1. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmasına Yönelik Sosyodemografik Bulgular

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmasına 540 çocuk dahil edilmiştir. Katılımcıların %49.1'i kız çocuğu, %50.9'u ise erkek çocuğudur.

5.2. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerliliği

5.2.1. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Kapsam Geçerliliği

Kapsam Geçerliliği; ölçme aracını meydana getiren maddeler ile ölçülen niteliği arasındaki uygunluk derecesini, konuların kapsanıp kapsanmadığını ve ölçek maddelerinin anlatım ve dil açısından anlaşılmasının kolaylığını değerlendirir (Tezbaşaran 2008, Nunnally ve Bernstein 2010, Polit ve Beck 2010). Ölçme araçlarının hepsinin ölçülmesi istenen yeterliğe ilişkin kapsamı simgeleme derecesi incelenebildiği gibi maddelerin her biri için simgeleme derecesi de incelenebilmektedir. Kapsam geçerliliği, geçerlik türlerinin ön koşuludur ve bu nedenle ölçek geliştirme araştırmalarında önceliklendirilir (Nunnally ve Bernstein 2010, Zamanzadeh ve ark 2015). Kapsam geçerliliği ile geliştirilen bir ölçekte ölçülen kavramla ilgisi olmayan maddeler çıkarılır ve yalnızca ölçülen kavramı daha iyi temsil eden maddeler kalır (Ayre ve Scally 2014, Wilson ve ark 2012).

Kapsam geçerliliğini değerlendirmede en fazla tercih edilen yöntem uzman görüşlerine başvurmaktır (Almanasreh ve ark 2019, Bolarinwa 2015). Ölçek maddelerinin ölçülen kavramları kapsadığından emin olmak için yeterli uzman görüşü alınmalıdır (American Counseling Association 2015, Brinkman 2009, Allen ve Yen 2001, Rubio ve ark 2003). Yeterli sayıda uzman, geliştirilmekte olan ölçeğin geçerliliğinin iyi düzeyde olduğunu ortaya koyacaktır (Lawshe 1975, Ayre ve Scally 2014, Wilson ve ark 2012, Veneziano L ve Hooper 1997). Uzman görüşleri ile yapılan kapsam geçerlikleri, nitel çalışmalar içerisindedir (Shuttleworth ve Content 2016). Bu çalışmalarını nicel çalışmalara dönüştürmek için elde edilen verilere ilişkin KGO ve KGI değerlerinin hesaplanması gerekmektedir (Ayre ve ark 2014). Uzman görüşleri ile kapsam geçerliliğini değerlendirmek için birçok teknik geliştirilmiştir (Lawshe 1975,

Davis 1992, Cohen 1960, Tinsley ve Weiss 1975). En fazla tercih edilen teknik; Lawshe (1975) tarafından geliştirilmiştir (Ayre ve ark 2014, Wilson ve ark 2012, Veneziano ve Hooper 1997). Bu teknik diğer tekniklerden daha basit ve kullanışlı olmasıyla ayrılmaktadır (Wilson ve ark 2012).

Kapsam geçerliliğini değerlendirmeye yönelik analizlerde, uzmanların kalitesi ve sayısı (5-40) sonuçların objektifliği için önemli bir yere sahiptir (Lawshe 1975, Ayre ve ark 2014, Wilson ve ark 2012, Veneziano ve Hooper 1997). Bu çalışma için çocuk gelişiminin çeşitli alanlarından 10 uzman seçilmiş ve objektifliğe dikkat edilmiştir. Uzmanlar 62 maddeyi tek tek “Uygun” (1), “Uygun fakat düzeltilmeli” (2) ve “Çıkartılmalı” (3) şeklinde değerlendirmişlerdir. Ulaşılan değerlendirme sonuçları nicel veri haline getirildikten sonra, ilk olarak KGO değerleri, daha sonra KGI değeri hesaplaması yapılmıştır. KGO hesaplama formülü aşağıdaki gibidir.

$$KGO = \frac{N_G}{N/2} - 1$$

N_G : Gerekli diyen uzmanların sayısı
 N : Araştırmaya katılan uzmanların toplam sayısı

Tablo 4.2. ye bakılarak KGO değeri (10 uzmana göre) 0.62'nin altında olan sekiz madde ölçeğin taslağından dışlanmıştır. Kalan diğer 54 madde için KGI değeri hesaplaması yapılmıştır (KGI: 0.92). KGI, bütün maddelerin kapsam geçerlik oranının ortalaması anlamına gelmektedir. KGI, uzman sayısına bakılarak düzenlenen minimum KGO değerinden fazla olmasından kaynaklı ($KGI > 0.62$) ölçeğin geneline bakıldığında kapsam geçerliği, istatistiksel yönden anlamlı bulunmuştur (Lawshe 1975, Yeşilyurt ve Çapraz 2018).

Ön/Pilot Uygulama

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre ölçek geliştirmede veri toplanmadan önce pilot çalışmasının yapılması gerekmektedir (WHO 2017). Genellikle örneklem sayısının 20-50 arasında değişiklik gösterdiği bir gruba maddelerin anlaşılabilirliğine ile ilgili bir ön uygulama yapılır. Ölçekte bulunan maddelerden anlaşılmasında sorun olanlar için, cevap veren katılımcıdan bu maddenin ifadesinin nasıl olması gerektiği ile ilgili fikir alınması gerekmektedir (Epstein ve ark 2015, Johanson ve Brooks 2010, Borsa ve ark 2012). Böylece ilgili maddenin herkes için ortak şekilde anlaşıldığı belirlenmelidir. Ön/Pilot çalışmasının uygulanacağı gruba, ölçülecek kavram ve

hedeflenen grup göz önüne alınarak karar verilir. Ön/Pilot çalışmanın örneklemini oluşturacak grubun yaş düzeyi, cinsiyeti ve eğitim düzeyi gibi pek çok özelliği, temel ölçeğin hedeflediği grup ile aynı doğrultuda seçilmelidir (Erkuş 2007, Hair ve ark 2014). Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin 54 maddelik taslağı, temel ölçeğin örneklemi ile benzerlik gösteren özelliklere sahip 30 kişiye ön/pilot şeklinde uygulanmıştır. Yapılan ön/pilot uygulamadan sonra gelen dönütler ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ortaya koymuştur.

5.2.2. Yapı Geçerliliği

Ölçülmesi güç ve gözlemlenemeyen soyut kavramların ölçümünde yapı geçerliliği tercih edilmektedir. Yapı geçerliliği kullanılarak yapılan ölçümler, ölçülen soyut kavramın boyutunu, kavramı ne kadar doğru ölçtüğünü ve hedeflenen amaca ne düzeyde ulaştığını değerlendirir (Şencan 2005, Karataş 2002). Bu değerlendirme yöntemi diğer araştırmacılar tarafından farklı teknikler kullanılarak tartışılmıştır (Karakoç ve Dönmez 2014). Yapılan çalışmada yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla AFA ve DFA yöntemleri tercih edilmiştir. AFA değişkenler arasındaki yapıyı ortaya koymak için kullanılırken; DFA, daha öncesinde kurulmuş bir teoriye veya daha önce yapılmış bir araştırmaya dayalı olarak bir hipotezin test edilmesine ihtiyaç duyulduğunda kullanılmaktadır (Orcan 2018).

- **Açımlayıcı Faktör Analizi**

AFA, araştırmacının oluşturduğu maddelerden aynı vasfı ölçebilen maddelerin ortaya çıkartılmasıyla meydana gelen ve az miktarda bulunan anlamlı üst faktörlerle ölçümün açıklanmasını hedefleyen değerlendirme ve analiz tekniğidir (Karagöz ve Kösterelioğlu 2008). Çalışma sonucunda AFA sonuçlarından elde edilen KMO katsayısı kullanılarak verilerin faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. KMO değerinin 0.60'dan daha fazla olması gerekmektedir (Boateng ve ark 2018; Büyüköztürk 2005, Osborne 2014). Çalışmanın KMO değeri 0.87 çıkmıştır ve analiz yapmaya yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bartlett testinin anlamlı sonuç vermesi ($p < 0.05$), değişkenler arasında ilişkilerin ortaya koyduğu matrisin faktör analizi yönünden anlamlı bulunduğunu ve faktör analizine uygun olduğunu belirtmektedir (Gürbüz ve Şahin 2017, Yaşlıoğlu 2017). Bu çalışmada Bartlett's testinin anlamlılık düzeyinin ileride olması veri setinin analiz için uygunluğunu ortaya koymaktadır (χ^2 :

2525.394, $p < 0.001$). Veri setinin faktör analizi için uygun olduğunun belirlenmesinin sonrasında veri seti üzerinde AFA uygulanmıştır.

Yapılan AFA uygulamasında Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin toplam varyansı açıklama düzeyinin %50.6 olduğunu, 1'in üzerinde öz değere sahip olduğunu ve dört boyutlu bir yapı ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. İletişim becerisi alt boyutu varyansın toplamının %31.43'ünü, öz bakım becerisi alt boyutu varyansın toplamının %8.42'sini, öz yönetim becerisi alt boyutu varyansın toplamının %7.14'ünü, motor beceri alt boyutu varyansın toplamının %3.67'sini açıklamaktadır. Literatür taraması sonuçlarına göre toplam varyansı açıklama yüzdesinin 40 -60 aralığında olması yeterlidir (Akgül 2005, Şencan 2005, Tavşancıl 2010). Yapılan çalışma da faktör yüklerinin varyansın toplamını açıklama düzeyi ile ölçeğin yapı geçerliği uygun görülmüştür.

Literatür taraması yapıldığında; faktörün yük değeri 0.30'dan düşük olan, iki ve daha fazlası faktörde bulunan ve faktör yükleri arasında ki fark 0.10'dan daha düşük olan maddelerin değerlendirmeden çıkarılması gerekmektedir (Boateng ve ark 2018, Osborne 2014, Carpenter 2018, Akgül 2005). Maddelerin herhangi birisinin bir faktöre dahil olması için örneklem büyüklüğüne göre değişiklik göstermektedir ancak genel olarak 0.30 veya 0.40 değere sahip olması beklenmektedir. Örneklem 100 olduğunda %1 önemlilik düzeyinde 0.51 faktör yükü, örneklem 200 olduğunda 0.36 faktör yükü, örneklem 300 olduğunda ise 0.30 faktör yükü alt sınır olmaktadır. Genellikle 0.30 - 0.59 aralığında faktör yükü orta düzey, 0.60 ve üzeri faktör yükü yüksek düzey olarak görülmektedir (Şencan 2005). Ulaşılan bulgular doğrultusunda 270 örnekleme AFA uygulanmıştır. Maddelerin faktör yük değerlerinin 0.30'dan fazla olduğu belirlenmiş ve madde faktör yük değerlerinin 0.41- 0.83 aralığında değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak geliştirilen Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin toplam varyansı açıklama düzeyinin yeterli olduğu belirlenmiştir. Temel bileşenler analizinde faktör yük değerlerinin düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analizlere göre Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin uygun yapı geçerliğine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- **Doğrulayıcı Faktör Analizi**

Genel olarak ölçek geliştirme çalışmalarında geçerlik analizleri için tercih edilen DFA, önceden ortaya konulan bir modeli geliştiren ve izlenen değişkenlerden gizil değişkenler ortaya çıkaran bir süreçtir (Aytaç ve Öngen 2012, Yemez 2016). AFA'da ortaya konulan yapının doğruluk durumunu test etmek için yapılan DFA'da uyum iyiliği istatistiklerine önem verilmekte, beklenen değer aralığında olması istenmektedir (Korkmaz ve ark 2013). Model oluşturulduktan sonra test düzeyinde, oluşturulan modeli iyileştirmek için program, birtakım düzeltme önerisinde bulunabilmektedir (Schreiber ve ark 2006). Modelin uyum indeks sonuçları uyumlu bulunmadıysa, eldeki modele bağlı kalarak, uyumu daha iyi düzeye getirmek için bazı değişikliklere ihtiyaç olduğu görülmektedir (Aytaç ve Öngen 2012, Çapık 2014). Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin DFA uyum indeksleri kabul gören ve iyi uyum değer aralığına sahip (χ^2/SD 2.258, GFI 0.90, CFI 0.91, NFI 0.90, AGFI 0.86, RMSEA 0.068)'tir. Ki-kareyle evren ve örneklemin kovaryans matrisinin uyum düzeyi incelenmekte, istatistiğe göre uyumun artış göstermesi için sifıra yaklaşması gerekmektedir (Munro 2005).

Ki-kare istatistiği serbestlik derecesine bölünmesiyle ulaşılan χ^2/SD oranı örneklemden etkilendiği için tercih edilmektedir (Şimşek 2007). Genel olarak 5'ten küçük olan değerler kabul edilirken, 2'den küçük olan değerler iyi uyum göstermektedir (Yaşlıoğlu 2017, Schumacker 2010). Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin χ^2/SD değeri 2.25 bulunmuştur ve örneklemin kovaryans matrisi, iyi uyum derecesine sahiptir.

GFI, örneklemdaki modelin kovaryans matrisinin ölçüm derecesini gösterir ve iyi bir uyum indeksini belirtmektedir (Çokluk ve ark 2010). GFI değerleri sıfır ile bir arasında değer almaktadır ve 0.90 ve üzerinde değere sahip olduğunda da kabul edilmektedir (Korkmaz ve ark 2013). Günlük Yaşam Becerileri Ölçeğinin GFI değeri 0.90 olup kabul edilebilir uyuma sahiptir.

CFI, NFI istatistiğinin örneklem büyüklüğünü de dahil eden daha gelişmiş halidir (Çokluk ve ark 2010). CFI değeri sıfır ile bir arasında değer almaktadır ve 0.90 üzerinde değer aldığıda iyi uyum olarak kabul edilmektedir (Korkmaz ve ark 2013, Kline 2015). Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin CFI değeri 0.91 olup iyi uyuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

NFI, bir modelin ki-kare değerini, ölçülebilen kavramların ilişkisiz olduğu bir modelin ki-kare değeriyle karşılaştırır. Sıfır ile bir arasında değer alan NFI ancak 0,90'ın üzerinde olduğunda iyi uyum göstermektedir (Gökdemir ve Yılmaz 2023). Günlük yaşam becerileri değerlendirme ölçeğinin NFI değeri 0,90 olup iyi bir uyum sahiptir.

AGFI, GFI testinin yüksek örnek hacmindeki eksikliğini kapatmak için kullanılmaktadır. AGFI sıfır ile bir arasında değer almaktadır ancak bu değerin 0.90'dan fazla olması beklenmektedir (Munro 2005, Çokluk ve ark 2010). Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin AGFI değeri 0.86'dır bu da uyum olmadığını göstermektedir. RMSEA, belirlenen değişkenlerin ana kütleli kovaryans matrisine yaklaşık uyumunu ölçen bir ölçüttür ve model için en güvenilir istatistik olarak kabul edilir (Byrne, 2016). RMSEA değeri sıfır ile bir arasında değişir ve iyi uyumu temsil etmesi için sıfıra yaklaşmalıdır (Munro 2005; Schumacker ve Lomax 2010, Çokluk ve ark 2010, Schermelleh-Engel ve ark 2003, Yılmaz ve ark 2009). Genellikle 0.08 RMSEA değeri eşik değer olarak kabul edilir, ancak 0.05'in altındaki değerler iyi uyum olarak kabul edilir (Korkmaz ve ark 2013, Kline 2015). Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği için RMSEA değeri 0.068'dir, bu da kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Hata varyansı sonuçlarına bakıldığında, değerler 0.50 ile 0.84 arasında değişmektedir, ki bu normal kabul edilir (Dağlı ve Baysal 2016, Brown 2015). Maddelerdeki hata varyansı çok yüksek olmamalıdır, ancak belirli bir aralık bulunmamaktadır. Ölçek geliştirme çalışmalarında, bu aralıktaki (0.50 - 0.84) hata varyansları genellikle normal kabul edilir. Ölçeklerdeki klasik faktör yükleri genellikle 0.30'un üzerinde olmalıdır (Çokluk ve ark 2010, Brown 2015). Yüksek faktör yükleri, maddelerin faktöre doğru yüklendiğini gösterir. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği'nin dört faktörlü modelinde, iletişim becerisi alt boyutunun faktör yükleri .64-.84, öz bakım becerisi alt boyutunun faktör yükleri .59-.71, öz yönetim alt boyutunun faktör yükleri .63-.79, motor beceri alt boyutunun faktör yükleri .50-.77 arasında değişmektedir, bu da maddelerin faktöre doğru yüklendiğini göstermektedir.

Ulaşılan değerler; ölçek maddelerinin ölçeğe yönelik olduğunu, verilerin modelle uyumlu olduğu ve yapının doğrulandığı ifade etmektedir. Bu sonuçlar Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin yapı geçerliliğini ortaya koymakta ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Faktör analizinde AFA ve DFA

sonucunda oluşturulan 54 maddeden oluşan taslak ölçekten faktör analizi ile uyumlu olmayan maddeler dışlandıktan sonra 21 madde üzerinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri uygulanmıştır.

5.2.3. %27 Alt - %27 Üst Grup Karşılaştırılması

%27 Alt - %27 Üst Grup Karşılaştırılması analizi, örneklemdaki olan bireylerin cevaplarının toplam puanlarının son grupta bulunan %27'sinin ilk grupta bulunan %27'sinde ki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olması beklenmektedir (Turgut 1977, Hasaıçebi ve ark 2020). %27 alt - %27 üst grup arasında olan farklara yönelik t testi analiz sonucunun anlamlı düzeyde olması maddenin ayırt ediciliği açısından kanıt niteliğindedir (Hasaıçebi ve ark 2020, Erkuş 2014).

Bu çalışmada %27 alt ve %27 üst grup arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t=-44.57$, $p<0.001$). Ulaşılan sonuçlarda ölçekte bulunan maddelerin çocukların günlük yaşam becerileri iyi ve kötü durumda olan grupların ayırt edilebilmesinde sonuçların fazlasıyla güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

5.3. Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Güvenirliği

5.3.1. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı

Ölçekte bulunan maddelerin tek kavramı, yeterli derecede ölçme durumunu belirtir. Geliştirilen ölçeğin cronbach alfa katsayısının 1'e yaklaşması gerekmektedir (Tezbaşaran 2008, Tavşancıl 2010, Gözüm ve Aksayan 2002, Kimberlin ve Winterstein 2008, Polit ve Beck 2017). Literatürde bulunan Cronbach Alfa (α) referans değerleri Tablo 5.1'de gösterilmiştir.

Tablo 5.1. Cronbach Alfa Referans Değerleri (70, 122, 156).

α Referans Değerleri	Yorum
$\alpha \geq 0.90$	Mükemmel
$0.7 \leq \alpha \leq 0.9$	İyi
$0.6 \leq \alpha \leq 0.7$	Kabul edilebilir
$0.5 \leq \alpha \leq 0.6$	Zayıf
$\alpha < 0.5$	Kabul edilemez

Yapılan çalışmada, Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0.84'tür. Ölçeğin cronbach alfa katsayısının güvenilirlik düzeyinin iyi olduğu belirlenmiştir.

5.3.2.Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Analizi

Güvenirliği ölçmek için ölçekteki maddelerin ölçeğin hepsiyle ilişki derecesini belirleyen ve madde seçimi için genel olarak kullanılan madde analizinde korelasyon katsayısı hesaplanması yapılmaktadır (Gözüm ve Aksayan 2002, Şencan 2005, Tavşanel 2002, Tezbaşaran 2008). Ölçeğin maddelerinin hepsi için elde edilen korelasyon katsayısının fazla bulunması, bu maddenin ölçtüğü kavramsal yapıyla ilişki derecesinin fazla olduğunu ve maddenin ölçtüğü kavramı etkili ve uygun bir biçimde ölçtüğünü göstermektedir (Gözüm ve Aksayan 2002, Şencan 2005, Tavşanel 2002, Tezbaşaran 2008). Maddeler ile toplam puanlar arasındaki korelasyon değeri için alt sınır genellikle 0.20 olup, 0.30 ile 0.40 arasındaki maddeler ayırt edici ve "iyi" düzeyde güvenilirliğe sahipken, 0.40'ın üzerindeki maddeler ise ayırt edici ve güvenilirlik derecesinin çok iyi olduğu söylenmektedir (Gözüm ve Aksayan 2002, Tavşancıl 2010).

Madde-toplam puan analizi güvenilirlik analizi olarak da, geçerlik analizi olarak da kabul edilmektedir ve aynı zamanda ölçeğin yapı geçerliliğini de ortaya koyar (Gözüm ve Aksayan 2002, Şencan 2005, Tavşanel 2002, Tezbaşaran 2008). Yapılan çalışmada 21 maddeden oluşan ölçeğin madde-toplam puan korelasyon katsayıları incelendiğinde, Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin maddelerinin korelasyon katsayılarının. .275- .853 aralığında dağılım gösterdiği ve bütün maddeler için istatistiksel yönden anlamlı sonuç vermektedir. Maddelerin, madde-alt boyut puan korelasyon katsayılarının da, İletişim Becerileri alt boyutu korelasyon katsayılarının.243- .741 aralığında, Öz Bakım Becerileri alt boyutu korelasyon katsayılarının.414- .541 aralığında, Öz Yönetim Becerileri alt boyutu korelasyon katsayılarının.365- .534 aralığında, Motor Beceri alt boyutu korelasyon katsayılarının.491- .660 aralığında ve istatistiksel yönden düzeyi anlamlıdır ($p < .001$).

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği toplam puanıyla alt boyutları arasındaki korelasyonlarına bakıldığında, iletişim becerisi alt boyutunun ölçeğin toplam puanı ile korelasyonunun pozitif yönde, iyi düzeyde ve istatistiksel

yönden anlamlı olduğu belirlenmiştir. ($r = .693$, $p = .000$). Öz bakım becerisi alt boyutunun ölçeğin toplam puanı ile korelasyonu pozitif yönde, iyi düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlıdır ($r = .796$, $p = .000$). Öz yönetim becerisi alt boyutunun ölçeğin toplam puanı ile korelasyonu pozitif yönde, iyi düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlıdır ($r = .785$, $p = .000$). Motor beceri alt boyutunun ölçeğin toplam puanı ile korelasyonu pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r = .557$, $p = .000$).

Ulaşılan bulgular, Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin tüm maddelerin alt boyutlarının toplam puanı ile korelasyon düzeyinin yeterli olduğunu ve alt boyutların yüksek düzeyde madde güvenilirliğine sahip olduğunu ve ölçeğin güvenilirliği için kanıt niteliği taşıdığını ortaya koymuştur.

5.3.3. Test-Tekrar Test Güvenirliği

Test-tekrar test tekniği, ölçeğin değişmezliğini belirlemek için sıkça kullanılan bir güvenilirlik analiz yöntemidir. Bu yöntem genellikle Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi ile değerlendirilir (Gözüm ve Aksayan 2002, Şencan 2005, Tezbaşaran 2008). Ölçeğin zaman içinde değişmezliğini belirlemek için hesaplanan korelasyon katsayısı, +1'e yaklaştıkça güvenilirlik düzeyi artar. Test ve tekrar test sonuçları arasındaki korelasyon katsayısının en az 0,70 olması önerilir (Gözüm ve Aksayan 2002, Şencan 2005, Tezbaşaran 2008). Bu yöntem, ölçümlerin iki ila dört hafta arayla en az 30 kişilik bir gruba uygulanmasını tavsiye eder (Gözüm ve Aksayan 2003, Polit ve Beck 2010, Tavşancıl 2010).

Bu çalışmada, aynı form 30 kişilik bir gruba iki haftalık aralıklarla uygulanmıştır. İki kez tekrarlanan uygulamalar arasındaki değişmeme katsayıları incelendiğinde, ölçek için .996 ($p = .000$), iletişim becerisi alt boyutu için .990 ($p = .0009$), öz bakım becerisi alt boyutu için .999 ($p = .000$), öz yönetim alt boyutu için .996 ($p = .000$), ve motor beceri alt boyutu için .994 ($p = .000$) korelasyon katsayılarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, geliştirilen günlük yaşam becerileri değerlendirme ölçeğinin güvenilirliğinin iyi düzeyde olduğunu ve birinci ile ikinci ölçüm verilerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Test-tekrar test korelasyon katsayısının yanı sıra, iki ölçüm verilerinden elde edilen sonuçların ortalaması ve standart sapması da değerlendirilmelidir. Her iki ölçümün de benzer sonuçlar vermesi önemlidir (Ergin 1995, Gözüm ve Aksayan 2002,

Şencan 2005, Tezbaşaran 2008). Bu nedenle, ölçeğin iki haftalık aralıklarla iki kez uygulanması önerilmiş ve sonuç olarak ölçeğin ortalama genel puanı ile alt ölçek puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu da ölçeğin güvenilirliğini desteklemektedir.

Aynı ölçeğin aynı kişilere farklı zaman dilimlerinde uygulanması durumunda, katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri tepkilerin benzer ve tutarlı olması, ölçeğin değişmez olduğunu gösterir (Ergin 1995, Gözüm ve Aksayan 2002, Tavşanel 2002, Şencan 2005, Tezbaşaran 2008). Analiz sonuçları, aynı katılımcıların farklı zaman dilimlerinde ölçeğe verdikleri yanıtların benzer ve tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu da ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu desteklemektedir.

5.3.4. Ölçek Tepki Yanlılığı

Kişilerin doldurdukları ölçeğe kendi görüşlerine göre mi yoksa toplumun veya araştırmacıların beklentilerine göre mi yanıt verdiklerini gösterir. Ölçek tepki yanlılığı ölçeklerin güvenilirliğini etkilediği gibi geçerliliğini de etkilemektedir (Nunnally ve Bernstein 2010, Şencan 2005, Ratrayy 2007). Ölçek tepki yanlılığını test etmek amacıyla Hotelling t-kare testi yapılmaktadır. Hotelling T-kare testi, katılımcıların cevaplarına bağlı olarak bir ölçekteki soruların ortalamalarının eşit olup olmadığını kontrol eder. Amaç soruların katılımcılar açısından aynı yaklaşımla algılanma durumunun değerlendirilmesidir. Ölçek tepki yanlılığı testi bununla birlikte evren ortalamasının normal dağılıp dağılmadığını da belirtmektedir (Özdamar 2005). Ölçek tepki yanlılığını önlemek amacıyla testin istatistiksel sonucunun anlamlı olması gerekmektedir ($p < 0.05$). Bu çalışmada Hotelling $T^2 = 786.286$, $p < 0.001$ bulunmuştur ve bu da ölçekte tepki yanlılığı olmadığını göstermektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

- Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği, dört faktörlü 21 maddelik bir ölçektir.
- Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği dört-altı yaş grubu çocuklar için kullanılabilecek geçerli bir ölçektir.
- Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği dört-altı yaş grubu çocuklar için kullanılabilecek güvenilir bir ölçektir.

- Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği, uygulama yönergesindeki gibi kullanılabilir.

6.2.Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre;

- Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği kullanılarak 4-6 yaş arası çocukların farklı değişkenler ile ölçek puanları ilişkilendirilerek çeşitli araştırmalar planlanabilir.
- Ölçek değerlendirilmesi sonucunda dezavantajlı bulunan çocuklara yönelik müdahale çalışmaları yapılabilir ve ölçek kullanılarak müdahale uygulamalarının etkisinin değerlendirildiği deneysel araştırmalar planlanabilir.
- Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin farklı gruplara uygulanarak beceri düzeyi düşük olan grupların ebeveynlerine yönelik müdahaleler düzenlenebilir.
- Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin uluslararası boyutta çeşitli dil ve kültürlerle uyarlanması önerilmektedir.

7.KAYNAKLAR

- Adewale JG, 2011. Competency level of Nigerian primary 4 pupils in life skills achievement test, education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education, 39(3), 221-232.
- Akgül A, 2005. Tıbbi araştırmalarda istatistiksel analiz teknikleri- spss uygulamaları 3. Baskı. Ankara: Emek Ofset Ltd.Şti.; 382-95.
- Aksayan S, Bahar Z, Bayık A, Emiroğlu O, Erefe İ, Görak G, 2012. Hemşirelikte araştırma ilke süreç ve yöntemleri. 4th ed. İstanbul: Odak Ofset.
- Allen MJ, Yen WM, 2001. Introduction to measurement theory: Waveland Press.
- American Counseling Association, 2015. The ACA encyclopedia of counseling. John Wiley & Sons.
- Anand T, Ingle GK, Meena GS, Kishore J, Yadav, S, 2015. Effect of life skills training on dietary behavior of school adolescents in Delhi: a nonrandomized interventional study. Asia Pac J Public Health, 27(2), 1616– 1626.
- Aparna N, Raakhee AS, 2011. Life skill education for adolescents: its relevance and importance. GESJ: Education Science and Psychology, 2(19), 3-7.

- Aral N, Ayhan A, Ergişi A, Mutlu B, 2012. Okul öncesi dönemde montessori eğitimi. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (3), 113-128.
- Aral N, Baran G, Bulut Ş, Çimen S, 1981. Çocuk gelişimi. 65-68. YA-PA. İstanbul
- Arı M, 2003. Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi (Editör: M. Sevinç). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Aydın A, 2000. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. 1-101. Alfa Basım, Bursa.
- Aydın O, 2005. Okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. İstanbul: Morpa.
- Ayre C, Scally AJ, 2014. Critical values for lawshe’s content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*. 47(1):79-86.
- Aytaç M, Öngen B, 2012. Doğrulayıcı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*.5:14-22.
- Bahçeci D, Kuru M, 2008. Portfolyo değerlendirmenin üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik algısı ve yaşam becerileri üzerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9 (1), 97-11.
- Baltaş A, 2004. Ana-Baba okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Baysal A, 2003. Sosyal eşitsizliklerin beslenmeye etkisi. *H.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 66-72.
- Bilgiç B, 2023. 4-6 yaş çocuklarının davranışsal öz düzenleme becerileri ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Binbaşıoğlu C, 1995. Eğitim psikolojisi. (9.b.). Ankara: Yargıcı.
- Bingham A, 2004. Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi. (Çev. A.F. Oğuzkan). İstanbul: MEB.
- Boateng GO, Neilands TB, Frongillo EA, Melgar-Quiñonez HR, Young SL, 2018. Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in public health*.6:149.
- Borsa JC, Damásio BF, Bandeira DR, 2012. Cross-cultural adaptation and validation of psychological instruments: Some considerations. *Paidéia*. 22(53):423-32.
- Boutain AR, Sheldon JB, Sherman JA, 2020. Evaluation of telehealth parent training program in teaching self-care skills to children with autism. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 53, 1259-1275
- Bozkulak PB, 2010. Okul yöneticilerinin problem çözme becerileri ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Brinkman WP, 2009. Design of a questionnaire instrument. Netherlands: Nova Publisher.
- Brown T, 2015. Confirmatory factor analysis for applied research. New York: The Guilford Press.
- Burns N, Grovw SK, 2009. The practice of nursing research: Appraisal, synthesis, and generation of evidence (6th ed.). St. Louis, Missouri: Saunders & Elsevier
- Büyüköztürk Ş, 2005. Veri analizi el kitabı. 5th ed. Ankara: Pegem yayınları.
- Carpenter S, 2018. Ten steps in scale development and reporting: A guide for researchers. *Communication Methods and Measures*. 12(1):25-44.
- Caulfield R, 2000. Infants Toddlers. 211-268. New Jersey: Prentice Hall
- Cohen J, 1960. A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*.20(1):37-46.

- Currie LK, Pısarik CT, Ginter EJ, Glauser AS, Hayes C, Smit JC, 2012. Life-Skills as a predictor of academic success: an exploratory study. *psychological reports: Sociocultural Issues in Psychology*, 111(1), 157-164.
- Çapık C, 2014. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizini kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 17(3):196-204
- Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş, 2010. Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı A, Baysal N, 2016. Yaşam doyumu ölçeği'nin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 15(59):1250-62.
- Danish S, 2004. Enhancing youth development through sport. *World leisure journal*, 46(3):38-49.
- Davis LL, 1992. Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*. 5:194-7.
- Demircioğlu H, 2015. Yaşam Becerileri etkinlik kitabı çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Demirel N, 2008. Zihinsel engelli çocuklarda denge eğitimi çalışmalarının bazı öz bakım becerileri üzerine etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demiriz S, Dinçer Ç, 2001. 5-6 yaş çocuklarının özbakım becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumlarına göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 11-19
- Dempsey PA, Dempsey AD, 2000. Using nursing research process, critical evaluation and utilization (5th ed.). Philadelphia: Lippincott.
- Denham S, Blair K, Demlilder E, Levitas J, Sawyer K, Auerbach S, Queenan P, 2003. Preschool emotional competence: pathway to social competence. *Child Development*, January / February, 74(1), 238-256.
- DeVellis RF, Thorpe CT, 2021. Scale development: Theory and applications: Sage publications.
- Dinçer Ç, Demiriz S, Ergül A, 2017. Okul öncesi dönem çocukları (36-72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45), 59-78.
- Einon D, 1998. Guide to learning early. [Erken öğrenme rehberi]. Londra: Marshall Publishing
- Epstein J, Santo RM, Guillemine F, 2015. A review of guidelines for cross-cultural adaptation of questionnaires could not bring out a consensus. *Journal of Clinical Epidemiology*. 68:435-41.
- Ercan İ, Kan İ, 2004. Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 30 (3) 211-216, 2004)
- Erdoğan S, Nahcivan N, Esin MN, 2015. Hemşirelikte araştırma süreç, uygulama ve kritik. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Erefe İ, 2002. Veri toplama araçlarının niteliği. İçinde Erefe (Ed.). Hemşirelikte araştırma ilke süreç ve yöntemleri (ss. 169-186). Ankara: Odak Ofset.
- Ergin DE, 1995. Ölçeklerde geçerlik ve güvenilirlik. M.Ü. A.E.F. Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:7.
- Erkuş A, 2007. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*. 13(40):17-25.
- Erkuş A 2014. Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I (Measurement in psychology and scale development-I). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Eser E, Baydur H, 2007. Sağlıkta yaşam kalitesi ölçeklerinin psikometrik çözümlemesi: geçerlik ve güvenilirlik. 2. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Kongresi Öncesi Kurs Not.: 3- 29, İzmir.
- Eskici GY, Özsevgeç T, 2019. Yaşam becerileri ile ilgili çalışmaların tematik içerik analizi: bir meta-sentez çalışması. *International e-Journal of Educational Studies*, 3(5), 1-15.

- Fabes R, Martin C, 2000. Exploring Child Development. Boston: Pearson Education, Inc, 175-195.
- Flynn LL, 1989. Developing critical reading skills through cooperative problem solving. The Reading Teacher, 42(9), 664-668.
- Gartrell D, 2004. The power of guidance.teaching social-emotional skills in early childhood classroom. New York: Delmar Learning.
- Gazda GM, Ginter EJ, Horne AM, 2001. Group counseling and group psychotherapy: theory and application. Boston: Allyn & Bacon.
- Gökdemir F, Yılmaz T, 2023. Likert tipi ölçekleri kullanma, modifiye etme, uyarlama ve geliştirme süreçleri. *Journal of Nursology*, 26(2), 148-160.
- Görgülü F, 2009. Drama destekli kubaşık öğrenme etkinliklerinin okul öncesi 5-6 yaş çocuklarının iletişim becerisi üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gözüm S, Aksayan S, 2002. Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürler arası karşılaştırma, *Hemşirelikte Araştırma Ve Geliştirme Dergisi*, 1:3-14.
- Gürbüz S, Şahin F, 2017. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe- yöntem-analiz. 4th ed. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hair JF, Black B, Black WC, Babin BJ, Anderson RE, 2014. Multivariate data analysis: Pearson Education.
- Hanbury C, 2008. The life skills handbook. *Erişim Tarihi*, 10, 2016.
- Hanley GP, Fahmie TA, Heal NA, 2014. Evaluation of The Preschool Life Skills Program in Head Start Classrooms: A Systematic Replication. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 47(2), 443-448.
- Hanley GP, Heal NA, Tiger JH, Ingvansson ET, 2007. Evaluation Of A Classwide Teaching Program for Developing Preschool Life Skills. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 40(2), 277-300.
- Harrington D, 2009. Confirmatory factor analysis. New York: Oxford University Press
- Hasançebi B, Terzi Y, Küçük Z, 2020. Madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik indeksine dayalı çeldirici analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 10(1):224-40.
- Hashemian SS, Golshiri P, Meftagh SA, Najimi A, 2017. Effectiveness of the life skills educational program 2 years after implementation, *Pharmacophore*, 8(6S), e-1173274.
- Hodge K, Danish S, Martin J, 2012. Developing a conceptual framework for life skills interventions. *The Counseling Psychologist*, 41(8), 1125-1152.
- İşmen Gazioğlu AEİ, Canel AN, 2015. Bağımlılıkla mücadelede okul temelli bir önleme modeli: yaşam becerileri eğitimi.
- Jegannathan B, Dahlblom K, Kullgren G, 2014. Outcome of a school-based intervention to promote life-skills among young people in Cambodia. *Asian Journal of Psychiatry*, 978-84.
- Johanson GA, Brooks GP, 2010. Initial scale development: Sample size for pilot studies. *Educational and Psychological Measurement*. 70(3):394-400.
- Jordaan, J, Beukes R, Esterhuysen K, 2017. The development and evaluation of a life skills programme for young adult offenders, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(10), 3077- 3096.
- Karagöz Y, Kösterelioğlu İ, 2008. İletişim becerileri değerlendirme ölçeği'nin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21:81-98.
- Karakoç FY, Dönmez L, 2014. Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*. 2014;13(40):39-49.
- Karataş N, 2002. Araştırmada örnekleme. Erefe İ, editor. *Hemşirelikte araştırma ilke süreç ve yöntemleri*. 4th ed. Ankara: Odak Ofset; p. 133-8.

- Katz LG, 1999. Anotherlook an what young children should be learning. Databases/ERIC: ED453980.
- Kaya İ, 2016. Yaşam becerileri programının 4 yaş çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kayılı G, Çağdaş A, Bayer A, 2020. 3-6 Yaş çocukları için öz bakım becerileri değerlendirme testi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 48, 234-251.
- Kayılı G, Arı R, 2016. The effect of montessori method supported by social skills training program on turkish kindergarten children's skills of understanding feelings and social problem solving. *Journal of Education and Training Studies*, 4(12), 81-91. <https://doi.org/10.11114/jets.v4i12.1965>
- Kimberlin CL, Winterstein AG, 2008. Validity and reliability of measurement instruments used in research. *American Journal of Health-System Pharmacy*. 65(23):2276-84.
- Kline RB, 2015. Principles and practice of structural equation modeling. 4th ed. New York: Guilford Press.
- Kolburan G, Tosun Ü, 2011. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri arasında yaşam becerileri eğitimi yoluyla I. kademede edinilmiş değerleri pekiştiren gelişimsel bir model önerisi. Değerler eğitimi sempozyumu-sosyal ve kurumsal yönleriyle değerler eğitimi, bildiri özetleri, (s.246-247). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Konya S, 2007. Kubaşık öğrenme etkinliklerinin beş yaş grubu öğrencilerinin öz bakım becerilerini gelişimine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Korkmaz Ü, Etikan İ, Demir O, Özdamar K, Sanisoğlu Y, 2013. Doğrulamalı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri*. 33(1):210-23.
- Kubilay G, 2002. Veri toplama yöntem ve araçları. İ. Erefe (Ed.). Hemşirelikte araştırma ilke süreç ve yöntemleri (ss. 139-164). Ankara: Odak Ofset.
- Lawshe CH, 1975. A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*. 28(4):563-75
- Lee WO, 1999. Qualities of Citizenship for the New Century. Paper Presented at the Fifth UNESCOACEID International Conference. Bangkok, Thailand.
- Liu J, Liu S, Yan J, Lee E, Mayers L, 2012. The impact of life skills training on behavior problems in left-behind children in rural China: A pilot study. *School Psychology International* 37(1) 73-84.
- LoBiondo-Wood G, Haber J, 2010. Nursing research: Methods, critical appraisal for evidence-based practice (7th ed.). St. Louis, Missouri: Mosby&Elsevier
- Luczynski KC, Hanley GP, 2013. Prevention of problem behavior by teaching functional communication and self-control skills to preschoolers. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 46(2), 355-368.
- McElwain NL, Halberstadt AG, Volling BL, 2007. Mother- and fatherreported reactions to children's negative emotions: Relations to young children's emotion understanding and friendship quality. *Child Development*, 781407-1425.
- Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2013. Okul Öncesi Eğitim Programı 2013. Ankara. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> (Erişim tarihi: 7.12.2017)
- Mofrad S, 2013. Life skills development among freshmen students. *International Review of Social Sciences and Humanities*, 5(1), 232-238.
- Monyangi NL, 2010. Teachers' perceptions towards the implementation of life skills curriculum in public primary schools in Nairobi west district, Kenya. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). University of Nairobi, Kenya.
- Munro BH, 2005. Statistical methods for health care research. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

- Murthy CGV, 2016. Issues, problems and possibilities of life skills education for school going adolescents, *The International Journal of Indian Psychology*, 3(3), 56-76.
- Mutlu B, Ergişi A, Ayhan A, Aral N, 2012. Okul öncesi dönemde montessori eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1, s:113-128.
- Naseri A, Babakhani N, 2014. The effect of life skills training on physical and verbal aggression male delinquent adolescents marginalized in karaj. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1164875–4879.
- Norman MN, Jordan JC, 2006. Targeting life skills in 4-H. *EDIS*, University of Florida, (9)1-3.
- Nunnally JC, Bernstein IH, 2010. *Psychometric theory*. New Delhi: Tata McGraw-Hill Ed.
- Oktay A, 2004. *Yaşamın sihirli yılları*. İstanbul: Epsilon Yayınları
- Orcan F, 2018. Exploratory and confirmatory factor analysis: Which one to use first. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*. 9(4):414-21.
- Osborne JW, 2014. *Best practices in exploratory factor analysis*. Scotts Valley: CreateSpace Independent Publishing.
- Önder A, 2003. *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Önder A, Balaban Dağal A, Şallı D, 2015. 60-68 aylık çocuklara iletişim becerilerinin kazandırılmasında iletişim becerileri programının etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 355-362.
- Öner N, 1996. *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler bir başvuru kaynağı (2. Baskı)* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özdamar K, 2005. *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Beşinci baskı, Eskişehir, Kaan Kitabevi.
- Özen Y, 2001. *Yarıma kalmak adına sorumluluk eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Özmete E, 2008. Gençlere yönelik yaşam becerileri ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Milli Eğitim*, 36 (177), 253-270
- Papacharisis V, Goudas M, Danish SJ, Theodorakis Y, 2005. The effectiveness of teaching a life skills program in a sport context. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17 (3), 247-254.
- Papalia, D., Olds, S. and Feldman, R. (1998). *A Child’s World*. Boston, Newyork: McGraw Hill, 234-244.
- Parvathy V, Pillai RR, 2015. Impact of life skills education on adolescents in rural school. *International Journal of Advanced Research*, 3(2), 788–794.
- Polit DF, Beck CT, 2017. *Nursing research generating and assessing evidence for nursing practice*. 10th ed: Wolters Kluwer.
- Polit DF, Beck CT, Hungler BP, 2001. *Essentials of nursing research: appraisal, and utilization (5th ed.)*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Polit DF, Beck CT, 2010. *Essentials of nursing research: methods, appraising evidence for nursing practise. (8th ed.)*. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, Lippincott Williams & Wilkins.
- Radich J, 2007. *Everday learning in families*. *Everday Learning Series 5(4)*. Act: Early Childhood Australia.
- Raver C, 1997. Poor Children Gain Social Competence From Sensitive Interaction With Parent., *Brown University Child&Adolescent Behavior Letter*, July, 13 (7), 1-2.
- Roohi F, 2014. Fostering life skills: role of social science. *Gyanodaya*, 7(2), 6- 11.
- Rubin K, Coplan R, Fox N, Calkins S, 1995. *Emotionaliy, Emotion Regulation and Preschoolers Social Adaptation*. *Development and Psychopathology, ABD: Cambridge University Press*, (7), 49-62.

- Rubio DM, Berg-Weger M, Tebb S, Lee S, Rauch S, 2003. Objectifying content validity: Conducting a content validity study in social work research. *Social Work Research (ProQuest Psychology Journals)*. 27(2):94-104.
- Saarnı C, 2001. Cognition, Context and Goals : Significant Components in Social-Emotional Effectiveness. *Social Development*, 10 (1), 125- 127.
- Sare Veli E, 2020. Montessori eğitim yönteminin okul öncesi (36-66 ay) çocuklarının günlük yaşam becerilerine ve ebeveyn tutumlarına etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Schermelleh-Engel K, Moosbrugger H, Müller H, 2003. Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*. 8(8):23-74.
- Schreiber J, Nora A, Stage F, Barlow E, King J, 2006. Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*. 99(6):323-38.
- Schumacker R, Lomax R, 2010. A beginner's guide to structural equation modeling. New York: Routledge.
- Schurer S, 2017. Does education strengthen the life skills of adolescents. Secondary and higher education are windows of opportunity for boosting students' life skills. *IZA World Of Labor*. <https://wol.iza.org/articles/doeseducation-strengthen-the-life-skills-of-adolescents>
- Sefer SR, Akfırat ON, 2009. Yaşam becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin kullanılması, *Creative Drama Journal*, 4 (8), 113-118.
- Senemoğlu N, 2001. Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Gazi Kitabevi, Ankara.78-239.
- Sezgin EY, 2018. Okulöncesi dönemde yaşam becerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 710-719.
- Sezici E, Akkaya DD, 2020. The effect of preschool children's motor skills on selfcare skills. *Early Child Development and Care*, 190, 6, 963-970.
- Shuttleworth M. Content validity, 2016.[Available from: <https://explorable.com/contentvalidity>].
- Sreehari, R, Juble V, Joseph TR, 2018. Effect of life skills training on fear of negative evaluation and self-image among school adolescents, *Indian Journal of Positive Psychology*, 9(1), 193-195.
- Suresh V, Subramoniam V, 2015. Life skills education in school setting. *International journal of English language literature and Humanities*, 3(5), 2321-7065.
- Şencan H, 2005. Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik. Ankara: Seçkin.
- Şentürk Aydın R, 2013. Yaşam becerileri psikoeğitim programının boşanmış aile çocuklarının uyum düzeylerine etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şimşek, ÖF, 2007. yapısal eşitlik modellemesine giriş temel ilkeler ve LISREL uygulamaları, Ankara: Cem Web Ofset
- Tavşancıl E, 2010. Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi [Measurement of attitudes and data analysis with SPSS] (4th ed.). Ankara: Nobel
- Tavşanel E, 2002. Tutumların ölçülmesi ile veri analizi, Atlas Yayınevi, Ankara.
- Tezbaşaran A, 2008. Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tinsley HE, Weiss DJ, 1975. Interrater reliability and agreement of subjective judgments. *Journal of Counseling Psychology*.22(4):358.
- Topcu Bilir Z, 2019.Yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algıları ve sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turgut MF, 1977. Eğitimde ölçme teknikleri. Ankara: Nüve Matbaası.

- UNESCO, 2008. Gender-Responsive Life Skills-Based Education - Advocacy Brief. Bangkok: Bangkok
- UNESCO, 2013. Skills for life for children: life skills and psychosocial support for children in emergencies;teacher guide for children.
- UNICEF, 2002. Skills for health: skills-based health education, including life skills. UNICEF/WHO. New York: UNICEF
- Vajargah F, 2001. Citizenship education paper presented at the acsa conference. canberra, <http://www.acsa.edu.au/pages/page71.asp>
- Varol N, 2005. Beceri öğretimi ve öz bakım becerilerinin kazandırılması. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Varol N, 2004. Öz bakım becerilerinin öğretimi. İstanbul: Kök
- Veneziano L, Hooper J, 1997. A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*. 21(1):67-70.
- Webber J, Scheuermann B, 2008. Educating students with autism: a quick start manual. austin, TX: PRO-ED. ISBN 978-1-4164-0255-8
- Wilson FR, Pan W, Schumsky DA, 2012. Recalculation of the critical values for Lawshe's content validity ratio. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*. 45:197-210.
- World Health Organization, 1997. Life skills education for children and adolescents in schools: introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes. Geneva, Switzerland.
- World Health Organization, 1999. Partners in life skills education—Conclusions from a United Nations interagency meeting (Report No. WHO/MNH/MHP/99.2). erişim adresi: http://www.who.int/mental_health/media/en/30.pdf.
- World Health Organization, 2017. Process of translation and adaptation of instruments [Available from: http://www.who.int/substance_abuse/research_tools/translation/en/].
- Yadav P, Iqbal N, 2009. Impact of life skill training on self-esteem, adjustment and empathy among adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 3561-70.
- Yaşlıoğlu MM, 2017. Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 46:74-85.
- Yavuzer H, 2004. Anne-baba ve çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer H, 2005. Çocuk psikolojisi. İstanbul: Remzi.
- Yemez İ, 2016. Doğrulayıcı faktör analizi ile sosyal medya reklamlarına yönelik tutum ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF'de Bir Uygulama. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 17(2):97-118.
- Yeşilyurt S, Çapraz C, 2018. Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(1):251-64.
- Yıldırım Y, 2017. Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaşam becerisi eğitim programının çocukların yaşam becerilerine ve sosyal uyumlarına etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz N, 2003. Türkiye'de okul öncesi eğitimi, gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. İstanbul: Morpa.
- Yusoff MSB, 2019. ABC of content validation and content validity index calculation. *Resource*. 11(2):49-54.
- Zamanzadeh V, Ghahramanian A, Rassouli M, Abbaszadeh A, Alavi-Majd H, Nikanfar AR, 2015. Design and implementation content validity study: Development of an instrument for measuring patient-centered communication. *Journal of Caring Sciences*. 4(2):165.

8.EKLER

EK-A: Tanıtıcı Özellikler Formu

1.Çocuğun yaşı:
2.Cinsiyeti ☐ Kız ☐ Erkek
3.Aile tipi? ☐ Geniş Aile ☐ Çekirdek Aile

☐ Parçalanmış Aile
4. Kardeşi var mı? ☐ Var ☐ Yok
5. Anne-baba çalışıyor mu? ☐ Anne çalışıyor, baba çalışmıyor ☐ Baba çalışıyor, anne çalışmıyor ☐ İkisi de çalışıyor ☐ İkisi de çalışmıyor
6.Çocuk kiminle kalıyor? ☐ Anne ☐ Baba ☐ Anne-Baba ☐ Diğer
7. Gelir gider durumu? ☐ Geliri giderinden fazla ☐ Gideri gelirinden fazla ☐ Gelir gider eşit
8. Anne öğrenim durumu? ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
9. Baba öğrenim durumu? ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
10. Çocuk kiminle daha çok vakit geçiriyor? ☐ Anne ☐ Baba ☐ Anne-Baba eşit ☐ Diğer
11. Çocuğunuzun okul türü nedir? ☐ Devlet Okulu ☐ Özel Okul

EK-B: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği Taslak Formu

	Her zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1.Kendi başına ellerini yıkar.					
2.Kendi başına dişlerini fırçalar.					
3. Kendi başına saçını tarar.					
4. Kendi başına ayakkabısının bağcığını bağlar, cırt cırtını yapıştırır.					

5. Kıyafetlerini kendisi katlar.					
6. Kıyafetlerini kendi başına giyer çıkarır.					
7. Tuvalet sonrası kendisinin ve mekanın temizliğini yapar.					
8. Beden temizliğiyle ilgili ürünleri kullanır.					
9. Tuvaletten sonra ellerini yıkar.					
10. Yemeğini kendi başına yer.					
11. Yemekten önce ve sonra ellerini yıkar.					
12. Yatağını kendi başına toplar.					
13. Bağımsız şekilde kendi kararlarını verir.					
14. Kararlarının sonucunu kabul eder.					
15. Sırasını bekler.					
16. Kurallara uyar.					
17. Yaşına uygun sorumlulukları alır.					
18. Yaşına uygun işlere yetişkin müdahalesi olmadan başlar ve bitirir.					
19. Verilen görevi zamanında tamamlar.					
20. Kendisine zarar verebilecek eşyalardan uzak durur.					
21. Verilen basit yönergelere uyar.					
22. Verilen çoklu yönergelere uyar.					
23. Kendi problemini yardımsız çözer.					
24. Grup çalışmalarında arkadaşları ile işbirliği yapar.					
25. Olumsuz duygularla karşılaştığında baş etmek için uygun yollar bulabilir.					
26. Yaşına uygun boyuttaki sandalyeyi kendi başına taşır.					
27. Kapıyı kendisi açar kapar.					
28. Bir kaptan diğer kaba kaşıklama yapar.					
29. Bir kaptan diğer bir kaba sıvı bir ürünü boşaltır.					

30. Oyuncaklarını kendisi toplar.					
31. Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır.					
32. Masaya tabak, bardak vs. taşır.					
33. Masayı tek başına siler.					
34. Aile bireyleri arasında görev paylaşımı yapıldığında verilen görevi yerine getirir.					
35. Ceketini boyuna uygun yükseklikteki askıya kendi başına asar.					
36. Konuşurken sesinin tonunu, hızını ve şiddetini ayarlar.					
37. Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar.					
38. Konuşmak için sırasını bekler.					
39. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.					
40. Kendisiyle ilgili özellikleri tanıtır.					
41. Toplum önünde kendini ifade eder.					
42. İsmi ile seslenildiğinde uygun yanıt verir.					
43. Yeni birisi ile tanıştığında kendini tanıtır.					
44. Konuşmak için nazikçe söz hakkı ister.					
45. İletişim başlatır, sürdürür ve tamamlar.					
46. İstedığı ilgi alanında oyun başlatır, sürdürür ve tamamlar.					
47. Grup çalışmalarında arkadaşları ile işbirliği yapar.					
48. Eşyalarını başkaları ile paylaşır.					
49. İhtiyaç durumunda yardım ister.					
50. Akranlarından istekte bulunur.					
51. Birisinden bir şey aldıktan sonra teşekkür eder.					

52. Yanlış bir davranışında 6zür diler.					
53. İnsanlarla selamlaşır.					
54. Kendi tercihlerini ifade eder.					

EK-C: Görüşme Formu

1. Günlük yaşam becerileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. 4-6 yaş grubu çocukların sahip olması gereken günlük yaşam becerilerinin neler olduğunu biliyor musunuz?

3. Türkiye’de çocuklara yönelik günlük yaşam becerilerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik görüşleriniz nelerdir?

EK-F: Görüşü Alınan Uzmanların Listesi

Sayı	Görüşü Alınan Uzmanlar	Çalıştığı Kurumlar ve Ana Bilim Dalları
1	Prof. Dr. Kezban Tepeli	Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
2	Prof. Dr. Sezai Koçyiğit	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
3	Doç. Dr. Fatma Ülkü Yıldız	Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
4	Doç. Dr. Özden Kuşcu	Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
5	Doç. Dr. Rıdvan Karabulut	Kayseri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü
6	Dr. Öğretim Üyesi Akın Gönen	Selçuk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon
7	Dr. Öğr. Üyesi Alper Yusuf Köroğlu	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
8	Dr. Öğr. Üyesi Enver Türksoy	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
9	Dr. Öğr. Üyesi Figen Güleş	Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
10	Öğr. Gör. Muhammed Köstekçi	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Çiçekdağı Meslek Yüksekokulu Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Anabilim Dalı

*Uzmanlar, unvan ve alfabeye göre sıralanmıştır.

EK-G: Uzman Görüşü Formu

Sayın ...,

Bu araştırmanın amacı, 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir “Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği-GYBDÖ” geliştirmektir.

Her yaşam becerisi doğal olarak kazanılmaz. Birçok yaşam becerisinin çocuklara tanıtılması daha sonra tutarlı bir şekilde desteklenmesi ve tutarlı bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir. Bunun için de çocukların günlük yaşam becerilerinin değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu çalışmada da çocukların günlük yaşam becerilerini değerlendirecek bir ölçme aracı geliştirilerek çocukların günlük yaşam beceri düzeylerini belirlenmek amaçlanmıştır.

Soruların oluşturulmasında alan yazından faydalanılmıştır. 4-6 yaş çocuklarının günlük yaşam becerilerini değerlendirmeye yönelik hazırlanan ölçek için sorular (62 soru) beşli Likert (Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum) formatında oluşturulmuştur. Sizden aşağıda yer alan maddeleri incelemenizi ve maddelerin ifade ediliş biçimi, anlaşılabilirliği, ölçülmek istenen alanı temsil edebilme yeterliliği ve puanlamanın yönünün (madde yükü) uygunluğu açısından değerlendirmenizi bekliyoruz.

Değerlendirme:

Aşağıda yer alan her bir madde (1) “Uygun”, (2) “Uygun ancak düzeltilmeli” ve (3) “Çıkartılmalı” şeklinde değerlendirilmelidir. Madde uygun ancak düzeltilmeli ve çıkartılmalı görüşünde olduğunuz maddelere ilişkin önerileriniz de bizim için çok değerlidir.

Katkı ve desteğiniz için şimdiden teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

Tez danışmanı: Doç. Dr. Gökhan KAYILI

Yüksek lisans öğrencisi: Türkan SAATÇI

Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (GYBDÖ)

Aday Ölçek Formu İçin Uzman Görüşü Tablosu

No		Uygun	Uygun ancak düzeltilmeli	Çıkartılmalı	Öneri
1	Kendi başına ellerini yıkar.				
2	Kendi başına dişlerini fırçalar.				
3	Kendi başına saçlarını tarar.				
4	Ayakkabısını kendi başına giyer.				
5	Kıyafetlerini kendisi katlar.				
6	Kıyafetlerini kendi başına giyer.				
7	Kendi tuvalet temizliğini yapabilir.				
8	Beden temizliğiyle ilgili malzemeleri kullanır.				
9	Yemeğini kendi başına yer.				
10	Tuvaletten sonra ellerini yıkar.				
11	Yemekten önce ve sonra ellerini yıkar.				
12	Yatağını kendi başına toplar.				
13	Kendi başına karar verir.				
14	Kararlarının sonucunu kabul eder.				
15	Sırasını bekler.				
16	Kurallara uyar.				
17	Yaşına göre sorumluluk alır.				
18	Deneyimlerini hatırlayıp değişik durumlarda işe yarar şekilde kullanır.				
19	Bir yetişkin müdahalesi olmaksızın tamamen kendi özgür iradesiyle bir işe başlar ve o işi bitirir.				
20	Verilen görevi zamanında tamamlar.				
21	Kendisine ve mekana zarar verebilecek eşyalardan uzak durur.				
22	Verilen basit yönergelere uyar.				
23	Verilen çoklu yönergelere uyar.				

24	Kendi başına problemini çözer.				
25	Grup çalışmalarında arkadaşları ile işbirliği yapar.				
26	Olumsuz duygularla baş edebilir.				
27	Kendi başına sandalye taşır.				
28	Kapıyı kendisi açar kapar.				
29	Bir kaptan diğer kaba kaşıklama yapabilir.				
30	Bir kaptan diğer bir kaba sıvı bir ürünü boşaltabilir.				
31	Oyuncaklarını kendisi toplar.				
32	Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır.				
33	Masaya tabak, bardak vs. taşır.				
34	Masayı siler.				
35	Aile bireyleri arasında görev paylaşımı yapıldığında verilen görevi yerine getirir.				
36	Ceketini kendi başına asar.				
37	Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.				
38	Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer.				
39	Konuşurken sesinin tonunu, hızını ve şiddetini ayarlar.				
40	Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar.				
41	Konuşmak için sırasını bekler.				
42	Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.				
43	Kendine ait özellikleri tanıtır.				
44	Toplum önünde kendini ifade eder.				
45	İsmi ile seslendiğinde uygun yanıt verir.				
46	Yeni birisi ile tanıştığında kendini tanıtır.				
47	Konuşmak için söz hakkı ister.				
48	İletişim başlatır, sürdürür ve tamamlar.				
49	Cinsiyetini söyler.				

50	İstedığı ilgi alanında oyun başlatır, sürdürür ve tamamlar.				
51	Grup çalışmalarında arkadaşları ile işbirliği yapar.				
52	Eşyalarını başkaları ile paylaşır.				
53	İhtiyaç durumunda yardım ister.				
54	Yetişkinlerden istekte bulunur.				
55	Akranlarından istekte bulunur.				
56	Birisinden bir şey aldıktan sonra teşekkür eder.				
57	Arkadaşlarından rica da bulunur.				
58	Yanlış bir davranışında özür diler.				
59	Akranları ile karmaşık sorunlara ilişkin işbirliği ve müzakerede bulunabilir.				
60	Kolay arkadaş olabilir.				
61	İnsanlarla selamlaşır.				
62	Kendi tercihlerini ifade eder.				

EK-H: Günlük Yaşam Becerilerini Değerlendirme lği Nihai Form

lek Maddeleri	Her Zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1. İletişim başlatır, sürdürür ve tamamlar.					
2. Yeni birisi ile tanıştığında kendini tanıtır.					
3. Toplum önünde kendini ifade eder.					
4. Konuşmak için nazikçe söz hakkı ister.					
5. Akranlarından istekte bulunur.					
6. İstediği ilgi alanında oyun başlatır, sürdürür ve tamamlar.					
7. Kendi tercihlerini ifade eder.					
8. Kendisiyle ilgili özellikleri tanıtır.					
9. Kıyafetlerini kendisi katlar.					
10. Kıyafetlerini kendi başına giyer ıkarrır.					
11. Yatağını kendi başına toplar.					
12. Tuvalet sonrası kendisinin ve mekanın temizliğini yapar.					
13. Masayı tek başına siler.					
14. Yaşına uygun sorumlulukları alır.					
15. Kurallara uyar.					
16. Yaşına uygun işlere yetişkin müdahalesi olmadan başlar ve bitirir.					
17. Verilen görevi zamanında tamamlar.					
18. Aile bireyleri arasında görev paylaşımı yapıldığında verilen görevi yerine getirir.					
19. Bir kaptan diğer kaba kaşıklama yapar.					
20. Bir kaptan diğer bir kaba sıvı bir ürünü boşaltır.					
21. Kapıyı kendisi açar kapar.					

EK-İ: Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği Uygulama Yönergesi

Ölçeğin Puanlandırılması	
	Puan
Hiçbir zaman	1
Nadiren	2
Bazen	3
Genellikle	4
Her zaman	5

Ölçekte tersten puanlanacak madde yoktur.

Ölçekten Alnabilecek Minimum ve Maximum Puanlar		
	Minimum Puan	Maximum Puan
Günlük Yaşam Becerileri Değerlendirme Ölçeği	21 (1x21)	105 (5x21)
İletişim Becerisi Alt Boyutu	8 (1x8)	40 (5x8)
Öz Bakım Becerisi Alt Boyutu	5 (1x5)	25 (5x5)
Öz Yönetim Becerisi Alt Boyutu	5 (1x5)	25 (5x5)
Motor Beceri Alt Boyutu	3 (1x3)	15 (5x3)
Ölçekten alınan puan arttıkça çocukların günlük yaşam beceri düzeyleri de artmaktadır.		

9. TURNİTİN RAPORU

GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 19	% 17	% 13	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	% 11
2	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 2
3	tr.scribd.com İnternet Kaynağı	% 1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	Karakurt, Selin. "Kanser Hastaları Gereksinim Ölçeği'nin Türkçe Versiyonunun Psikometrik Özellikleri", Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey), 2024 Yayın	<% 1
7	Çelik, İsa. "Çocuklar İçin Kalp Sağlığı Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması", Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey), 2024	<% 1

